Накнада плаћена у готову

НОВИ САД
субота
14 септембра
1940

Година VI
Бр. 215(1.600)

ДАН

Главни уредник: ЛАЗАР А? АТАНАЦКОВИЋ

Редакција и администрација Краља Александра 7. — Телефони: 21-05 — 21-06. Чековни рачун код Поштанске штедионице у Београду број 58.460 — Поштански фах број 178 -178 — Рукописи и фотографије се не враћају.

Независни информативни дневник

Излази сваког дневног осим понедељника

Примерак 1 Д

Месечна претплата 20 д. за земљу 50 за иностранство

Огласи по тарифи

Мађарске трупе завршавају окупацију Ердеља

У неким местима у Ердељу пристаалице г. Маниуа поцепале су мађарске заставе и слике

Римски листови истичу да бомбардовања индустриских центара и војних објеката у Лондону и јужној Енглеској завршавају процес дезорганизације одбранбене могућности Велике Британије

Будимпешта, 13 септембра. — (А.А.) МТИ јавља;

О извесним инцидентима који су се догодили у Ердељу издато је следеће саопштење:

„Полиција у Колошвару добила је извештаје у којима се јавља да су у неколико места непозната лица у току ноћи оштетила слике гг. Хитлера и Мусолинија које су биле изложене у тим градовима. Преко тих слика непозната лица исписала су следеће: „Живео Маниу."

И у Колошвару нађено је неколико та ко оштећених слика. У четвртак ујутро један присталица Маниуа испалио је неколико метака на мађарског полицајца. Полицајац срећом није рањен, а то лице ухапшено је.

Становништво града Сасрегент, спре мајући се на дочек мађарских трупа, подигло је славолук украшен мађарским, немачким и италијанским заставама и сликама гг. Хитлера и Мусолинија. Румунске трупе које су напуштале ово место уништиле су овај славолук, а скинуле мађарске заставе.

Сличан инцидент догодио се и у Нађбањи и у још неким местима".

МАЂАРСКЕ ТРУПЕ УЛАЗЕ У ПОСЛЕДЊУ ЗОНУ ЕРДЕЉА

Будимпешта, 13 септембра. — (А.А.) МТИ јавља;

У синоћњем саопштењу штаба мађарске војске вели се да су мађарске трупе ушле у току јучерашњег дана у Барот Нађбацон и у басен Шик. Трупе су стигле до демаркационе линије Зомбор, Ракош, Кепец, Микоујфалу.

У току 13 септембра мађарске трупе ући ће у последњу зону у којој се налазе и вароши Шепшисентђерђ и Кездивашархељ.

Будимпешта, 13 септембра. — (А.А.) МТИ јавља;

Упоредо са уласком мађарских трупа у Ердељ уводи се и војна администрација која ће привремено бити на снази и која ће омогућити да се без одлагања спроведе државна организација.

На челу војне администрације у Ердељу налази се начелник штаба мађарске војске, коме су придодата три генерала и три претставника мађарске владе. Ови претставници мађарске владе пореклом су из Ердеља.

НОВИ КОМЕСАР ПРИКАРПАТСКЕ ТЕРИТОРИЈЕ

Будимпешта, 13 септембра. (А. А` — МТИ јавља:

Потпретседник Горњег дома барон Переи, по својој молби, разрешен је дужности комесара Прикарпатске територије.

Регент г. Хорти наименовао је за комесара Прикарпатске територије г. Козму, бившег министра унутрашњих послова, члана Горњег дома и претседника Мађарске Телеграфске Агенције.

Посланици у Букурешту и Берлину г. Багоши и г. Стојаји наименовани су за тајне саветнике.

Опуномоћени министар г. Хори, шеф мађарске делегације у Турн Северину и државни потсекретар у претседништву владе г. Патаки одликовани су високим мађарским одличјем.

У БУДИМПЕШТИ ПОЧИЊУ ПРЕГОВОРИ О ДЕФИНИТИВНОЈ РУМУНСКО-МАЂАРСКОЈ ГРАНИЦИ

Будимпешта, 13 септембра. (А. А.) — МТИ јавља:

Саобразно арбитражној одлуци донетој у Бечу, мешовита мађарско-румунска комисија треба да утврди нову румунско-мађарску границу. Исто тако биће регулисана директним преговорима такође и друга питања. На позив мађарске владе, румунска комисија, на челу са министром г. Попом, допутоваће у Будимпешту, где ће повести директне преговоре.

Преговори ће започети 14 септембра у мађарском министарству иностраних послова. Мађарска комисија састоји се из претставника министарства иностраних послова, свих осталих министарстава генералштаба, народне банке, дирекције железница и пошта.

Мађарска влада проширила је војни закон и војничку процедуру на све уступљене територије на истоку и у Трансилванији.

РРим, 13 септембра. (А. А.) — Агенција Стефани јавља:

РРимска штампа доноси опширне појединости о делатности италијанског ваздухопловства које стално и правилно бомбардује непријатељске базе и постројења, услед чега се Енглези налазе у непрекидном стању узбуне.

ЛЛистови нарочито подвлаче бомбардовање база у Солуму и Сиди Барани, затим м бомбардовање железничког центра Хаја, као и бомбардовање аеродрома Картугум, о чему је јављено у јучерашњем италијанском саопштењу.

Међутутим, истичу листови немачка бомбардовања индустриских центара и војних објеката у Лондону и јужној Енглеској завршавају процес дезорганизације одбранбене могућности Велике Британије, којој се тако задају ударци и у кололонијама и у метрополи.

„Пополо ди Рома" вели да се одређени часак приближује. Лист примећује да Енглези и реагирају, бомбардујући грађанско становништво у Немачкој. Циљ ових неславних потхвата британског краљевског ваздухопловства је да се деморалише немачки народ. Такође је и блокада да коју је хтела да спроведе Енглеска и имала за циљ да погоди грађанско стастановништво. Блокада није довела до до глади Немачку и Италију, вели лист, не него, напротив, довела до противблокаде сила осовине. Исто тако, завршавава „Пополо ди Рома", бомбардовање е грађанског становништва неће ослабитити морал немачког народа. То је бомбибардовање, напротив, приближило час казне која ће се извршити над Енглеском.

БРИТАНСКИ АВИОНИ ПОНОВНО БОМБАРДОВАЛИ ХАМБУРГ И БРЕМЕН

Лондон, 13 септембра. (А. А.) — Рајтер јавља:

Британтанско министарство ваздухопловства саопштава да су авиони краљевског ваздухопловства готово четири сата бомбардовали непрестано лучка постројења, бродограградилишта и докове у Хамбургу.

Први британски авион стигао је до циља нешто после 20 часова и одмах је прешао у напад. После њега стигли су и остали авиони, који су такође бомбардовали предвиђене циљеве.

Констатовано је неколико директних погодака, а исто тако примећени су и велики пожари, нарочито у Бремену, што је потврдио један пилот који је учествовао у бомбардовању Хамбурга и Бремена кроз два сата.

Британски авиони који су полетели да нападну Берлин приметили су из даљине пожаре на Хелголанду, а исто тако и на поморској бази у Боркуму примећени су пожари које су британски авијатичари могли посматрати још дуго у лету.

НЕМАЧКИ АВИОНИ НАД ЛОНДОНОМ

Лондон, 13 септембра. (А.А.) — Рајтер јавља:

У току прошле ноћи непријатељски авиони летели су изнад Лондона и разних покрајина Велике Британије.

Немачки авиони извршили су два напада на североисточни и југоисточни део средње Енглеске.

Лондон, 13 септембра. (А.А.). — Рајтер јавља:

Министарство ваздухопловства саопштава да су немачки авиони, који су синоћ покушали напад на Лондон, наишли на појачану паљбу одбране. Ова паљба била је много снажнија него претходних дана.

БИВШИ КРАЉ КАРОЛ СТИГАО У МАДРИД НА ПУТУ ЗА ЛИСАБОН

Мадрид, 13 септембра. (А.А.) — ДНБ јавља:

Бивши румунски краљ Карол стигао је у Мадрид, на путу за Лисабон.

РУМУНИЈА ЈЕ РАТИФИКОВАЛА СПОРАЗУМ СА БУГАРСКОМ

Букурешт, 13 септембра (А.А.) — ДНБ јавља:

Службени лист објављује декрет који је потписао управљач државе генерал г. Антонеску, а којим се ратификује споразум између Румуније и Бугарске, који се односи на уступање Добруџе.

Ових дана наставиће се са пресељењем Железничке дирекције у Нови Сад

По налогу министра саобраћаја инж. г. Николеле Бешлића, допутовао је данас пре подне у Нови Сад начелник Дирекције државних железница Београд-Север, инж. г. Александар Ћосић. Инж. г. Ћосић у току данашњег дана, заједно са претседником Новосадске општине г. др. Милошем Петровићем прегледао је просторије у које треба у најскорије време да се усели Дирекција државних железница Београд-Север. Како смо обавештени, већ за два до три дана наставиће се са пресељењем дирекције из Београда у у Нови Сад.

Готова је Уредба о спољној трговини која предвиђа удруживање извозника и увозника и оснивање продајних и куповних пословних заједница

Спољна трговинска политика биће отсада сконцентрисана у једним рукама

Београд, 13 септембра. — Као што је ДАН већ јавио, Уредба о спољној трговини дефинитивно је редигована и биће објављена у најкраћем времену.

Према информацијама које се могу добити на надлежном месту, главна је карактеристика нове спољне трговинске политике што ће она отсада бити сконцентрисана у једним рукама. Уместо разних институција које су до сада учествовале у вођењу спољне трговине, нова Уредба све те прерогативе пречоси на министра трговине и индустрије, односно на Дирекцију за спољну трговину и од ње овлашћене органе.

Који су то органи, Уредба не предвиђа, али се ту свакако првенствено мисли на Уред за спољну трговину Бановине Хрватске и сличне установе које ће се са даљом децентрализацијом управе основати. Но сви ти органи биће само технички помагачи Дирекције, која ће искључиво водити нашу спољну трговинску политику. Надзор над увозом и извозом вршиће Дирекција путем увозних и извозних уверења, без којих се никакав промет са иностранством неће моћи обављати. Уредба даје широка овлашћења Министарству трговине и индустрије. У искључиву компетенцију овога Министарства долази и контрола извоза односно увоза појединих артикала. Решење о томе на које ће се увозне и извозне артикле завести контрола доноси министар на предлог Савета за спољну трговину. Он такође прописује и услове под којима ће Дирекција за тако контролисане артикле издавати увозна односно извозна уверења.

Најважнија новина нове Уредбе је одредба о удруживању извозника и увозника и о оснивању продајних и куповних пословних заједница.

Ове ће заједнице бити у саставу постојећих прибудних привредних организација или оних које ће се основати било за целу земљу или за Бановину Хрватску посебно. У овом другом случају територијалне заједнице основаће своју земаљску Централну организацију. Задатак је ових заједница да код Дирекције за спољну трговину претстављају своје чланове, заступају њихове интересе, предлажу расподелу контингената и по потреби оснивају пословне централе синдикалног типа за заједничку набавку односно продају дотичне робе.

Веома је значајна одредба нове Уредбе, која Дирекцији за спољну трговину даје право да по закључку Савета за спољну трговину може издавање увозног односно извозног уверења везати за обавезу увозника односно извозника да ће набављати односно извозити робу одређеног квалитета, по одређеној цени, увозити робу одређеног порекла или, код извоза, да у извесном проценту претходно снабдеју државне или бановинске установе.

Ради целисходнијег вођења спољнотрговинске политике Дирекција ће организовати статистичку и привредну службу. У ту сврху Уредба даје Дирекцији право да уз претњу санкција тражи од увозника и извозника податке о залихама дотичне робе, о ценама по којима је роба купљена или продана итд.

Према даљим информацијама ДАНА, вршиће се селекција фирми које ће се бавити прометом артикала стављених под контролу Дирекције. Дирекција ће бити овлашћена да извесне фирме елиминише из учешћа у извозу односно увозу ових артикала, али ближе одредбе о томе још се не могу сазнати. Даље се сазнаје да ће у првом реду бити основане пословне заједнице увозника односно извозника оних артикала који имају нарочити значај за опште интересе, а даље оснивање вршиће се према указаним потребама.

Увозници робе из Немачке треба да пријаве до 15 о. м. сва своја дуговања Немачкој

Београд, 13 септембра. — Као што је познато, 19 о. м. треба да почне рад Југословенско-немачки стални привредни одбор. На овоме заседању претресаће се и питања из области платног промета између Немачке и Југославије. Да би наша делегација имала што јаснију слику, то је Девизни одбор донео одлуку да се прикупе подаци о дуговању наших увозника за купљену робу у Немачкој. Девизна дирекција у духу горње одлуке позвала је све увознике робе из Немачке да до 15 о. м. пријаве сва своја дуговања Девизној дирекцији. Скреће се пажња увозницима да ће евентуалне погодности и олакшице у погледу будућег плаћања тих дуговања имати само они увозници који заиста буду пријавили своја дуговања, док они који не буду ту пријаву извршили не могу очекивати никакве евентуалне олакшице и погодности.

—о—

ПОЧЕТКОМ ИДУЋЕГ МЕСЕЦА ТРЕБА ДА СЕ ВОДЕ ТРГОВИНСКИ ПРЕГОВОРИ СА ТУРСКОМ

Београд, 13 септембра. — Како ДАН сазнаје, трговински преговори са Турском почеће крајем овог или најкасније почетком идућег месеца. Током преговора биће расправљена сва отворена питања у робном промету између две земље, изузев питања кукуруза, памука и опиума, која су већ решена приликом преговора у Турској крајем јула и почетком августа о. г. као и доцнијим утаначењима у Београду.

БУГАРСКА ИЗВОЗИ ЗА СССР 1.000 ТОНА ПИРИНЧА

Софија, 13 септембра. — Одлуком министарског савета одобрен је извоз за СССР 1000 тона пиринча из Бугарске. Уопште у последње време запажа се оживљавање бугарско-совјетске трговине.

Немачка преузима целокупан румунски вишак житарица

Букурешт, 13 септембра. — Између румунског министра привреде и специјалног немачког опуномоћеника за привредна питања др. Нојбахера потписан је споразум о извозу румунских житарица за Немачку. Немачка се обавезала да ће преузети сав вишак румунске жетве, и то по стабилним ценама.

О којим се ту количинама ради за сада се још не може тачно казати. Румунија је управо сада завршила жетву пшенице, која је дала много повољније резултате него што се очекивало, иако није достигла висину прошлогодишњег приноса услед уступања Бесарабије.

Међутим се о берби кукуруза још не зна ништа. Све дотле док ови резултати не буду познати, не може се говорити ни о количини расположивих вишкова пшенице, пошто се у Румунији код слабих берби кукуруза мањак у сточној храни накнађује пшеницом. Ипак се очекује релативно добра берба кукуруза.

Румунија је са подручјима која је сада уступила у првој половини ове године извезла из прошлогодишње жетве укупно 775.000 тона пшенице, кукуруза и ражи, према 885.000 тона у истом времену 1939 године. Половина ове количине упућена је за Немачку и Протекторат. Енглеска је ове године нарочито у току прва четири месеца, извезла из Румуније свега 120.000 тона житарица. Према новом споразуму, количине које је пре куповала Енглеска убудуће ће преузимати Немачка.

Конференцији немачких бискупа у Фулди придаје се у круговима католичке цркве велики значај

Праг, 13 септембра. — Прашка кореспонденција „ПЗД“ пише:

У црквено-политичким круговима Немачке је знатну пажњу изазвао ток конференције у Фулди, која је почела половином прошле недеље. Пре него што се конференција у Фулди састала, три немачка бискупа су отпутовала у Рим, где су разговарали са кардиналом државним секретаром Мањионом и папом. Та три бискупа су из Рима отпутовала директно у Фулду.

Конференција је отворена тајним претходним разговорима чланова президиума бискупске конференције, која је одржана под претседништвом кардинала кнеза арцибискупа др. Бертрама из Бреслау и којој су, поред њега, присуствовали кардинал Фаулхабер из Минхена, бискуп гроф фон Гален из Минстера, кардинал Шулце из Келна и бискуп гроф фон Прејсинг из Берлина. Главна тачка програма у Фулди је био говор бискупа из Оснабрика државног саветника Вилхелма Бернинга. Ту чињеницу надлежни кругови истичу као нарочито значајну. Бискупа Бернинга је 11 јула 1939 године министар претседник г. Геринг позвао као једино свештено лице у Немачкој у пруски државни савет.

Бискуп Бернинг је радио на зближењу између католичке цркве и национал-социјалистичког покрета и у јесен 1933 године га је примио Вођа и државни канцелар г. Адолф Хитлер. У новембру 1933 године је као први немачки бискуп заузео становиште према питањима црквеног живота која су изазвана национал - социјалистичком револуцијом. Његов став је, међутим, наилазио на све јачи отпор у редовима његове сопствене браће у звању, тако да је његов утицај последњих година све више опадао. Кад сад опет избија у прве редове, у круговима немачког католицизма влада уверење да се у томе може видети известан преокрет у ставу немачке бискупске конференције и да се могу очекивати позитивне одлуке у смислу зближења с државом.

Резултат бискупске конференције ће се — како се говори — испољити у посланици немачким католицима. Осим тога се чује да ће берлински бискуп гроф фон Прејсинг ускоро бити наименован за кардинала.

Успех совјетског павиљона на међународном сајму узорака у Варни

Варна, 13 септембра. — Ових дана је у Варни затворен међународни сајам узорака на коме је склопљено послова у укупном износу од 12 милиона лева. На сајму је суделовао и СССР. Совјетски павиљон је посетило преко 167 хиљада лица, а посебно одељење совјетских пољопривредних машина и 200 хиљада лица. Извршене су велике куповине свих машина. На отвореном простору приказивани су совјетски филмови, које је дневно гледало по 16.000 лица

ДОБАР РОД ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА У БУГАРСКОЈ

Софија, 13 септембра. — Изгледа да је овогодишњи род у Бугарској релативно најбољи међу свима земљама југоисточне Европе. Ово нарочито важи за род парадајза и паприка, због чега ће се моћи одржати високи извозни ниво из прошле године. До сада је извезено 7,32 мил. кгр. свежег парадајза, дакле, скоро иста количина која је извезена у 1939 години (7,5 мил. кг.). Исто тако извезено је до сада и милион килограма паприке, т. ј. скоро исто као и прошле године.

—о—

ОДЛИКОВАЊА

Високо одликовање бана г. др. Кијурине

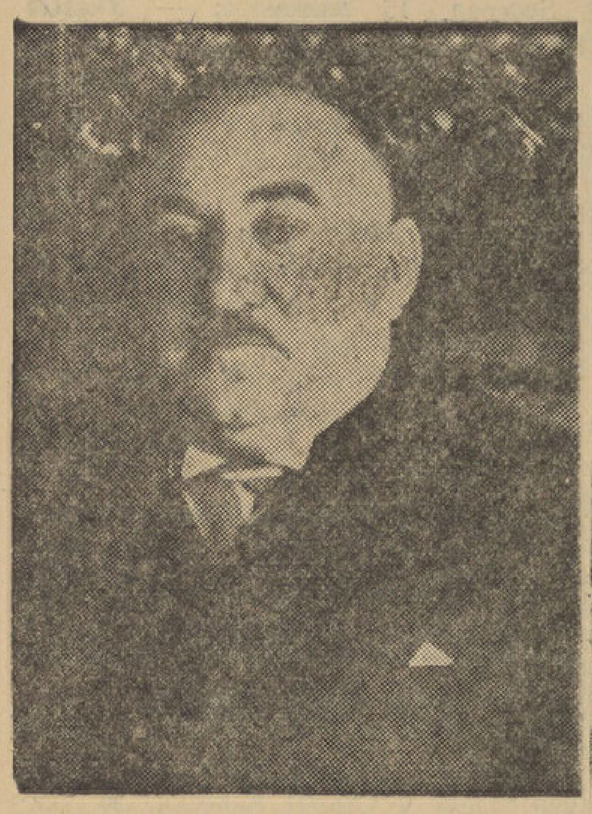

Бан г. др. Бранко Кијурина

Београд, 13 септембра. — У име Њ. В. Краља, Указом Краљевских Намесника на предлог претседника Министарског савета и заступника Министра унутрашњих послова г. Драгише Цветковића, одликован је орденом Св. Саве првог реда бан Дунавске бановине г. др. Бранко Кијурина. Ово високо и заслужено одликовање бана г. др. Кијурине дошло је као последица његовог преданог рада на челу Банске управе Дунавске бановине чијим пословима управља са много знања, савесности и енергије.

Бан Вардарске бановине г. Живојин Рафајловић одликован је орденом Белог Орла трећег реда, док су г. Гојко Ружић, заменик бана Врбаске бановине и г. Душан Влаховић, помоћник бана Зетске бановине, одликовани орденом Југословенске Круне трећег реда.

ОДЛИКОВАЊЕ МИНИСТРА ГРАЂЕВИНА Г. ДАНИЛА ВУЛОВИЋА

Београд, 13 септембра. — Указом Краљевских Намесника одликован је орденом Св. Саве првог реда г. Данило Вуловић, министар грађевина.

—о—

ОДЛИКОВАЊА НОВИНАРА И ПУБЛИЦИСТА

Одликовање шефа Централног пресбироа г. Предрага Милојевића

Београд, 13 септембра. — Указом Краљевских намесника, на предлог претседника Министарског савета г. Цветковића, одликован је већи број наших новинара и публициста. Орденом Југословенске Круне трећег реда одликован је г. Предраг Милојевић, шеф Централног пресбироа Претседништва Министарског савета. Истим орденом одликован је г. Живко Милићевић, уредник „Политике" и претседник Београдске секције ЈНУ. Орденом Св. Саве трећег реда одликовани су гг. Манојло Озеровић, главни уредник и заменик директора агенције „Авале", др. Данило Грегорић, директор „Времена", Станко Вирант, главни уредник „Јутра", Власта Петковић, уредник „Политике", др. Душан Стојановић, шеф Отсека Централног пресбироа. Орденом Југословенске Круне четвртог реда одликовани су: гг. Зденко Вернић, уредник „Авале" Иво Вишић, дописник „Новости." Орденима Југословенске Круне и Св. Саве четвртог и петог степена одликован је још известан број београдских и загребачких новинара.

Банска управа предузела је хитне мере за извршење одлука конференције претседника градских општина

Делегација од седам претседника градских општина отпутоваће у Београд где ће на надлежним местима преговарати по питању апровизације градова

Полициске власти у свиима местима у Дунавској бановини добиле су налог да примењују најстрожије мере против несавесних спекуланата животним намирницама

Одлуке конференције претседника градских општина Дунавске бановине изазвале су повољан утисак у јавности. Сматра се да ће акција, која је поведена иницијативом бана г. др. Бранка Кијурине, повољно утицати на прилике које владају у нашим градовима у погледу снабдевања становништва животним намирницама и огревним дрветом.

Нарочито задовољство је изазвала вест да је Банска управа предузела хитне мере за извршење одлука конференције. Сазнајемо да ће ових дана под вођством бана г. др. Кијурине, делегација претседника градских општина на надлежним местима преговарати по питању апровизације градова. У овој делегацији узеће учешћа седам претседника општина.

Поводом жалбе на рад Призада уследила је већ хитна интервенција да се одгоди испорука у градовима пописаних залиха, с обзиром на то што пописивање није вршено тачно а не зна се да ли ће остати у градовима довољне количине за снабдевање градског становништва.

У смислу одлука конференције, у свима градовима почело се са хитном организацијом градских апровизација. Израдиће се статистички подаци о грађанима који долазе у обзир за снабдевање. На основу тога утврдиће се количина потребних намирница за исхрану градског становништва. Градови ће настојати да се задрже оне количине намирница које се налазе у градовима. Градови ће испитати питање финансирања апровизације и утврдиће да ли располажу са властитим средствима или су им потребни кредити.

На надлежном месту, у вези са акцијом за сузбијање скупоће, констатовано је да су потрошачи највише криви за данашње тешке прилике у градовима, јер нису уопште пријављивали случајеве преступа по Уредби о сузбијању скупоће и несавесне спекулације. На тај начин акција надлежних власти није могла бити ефикасна, а то су нека лица искористила у толикој мери да је живот у неким градовима у Дунавској бановини скоро неподношљив Ова констатација у првом реду се односи на седиште бановине, на град Нови СаСад, који на табели најскупљих градова а у Југославији заузима водећи положај.

Начелник Управног одељења Банске управе г. Драгутин Бошковић, после конфереренције претседника градских општина издао је распис управним и полицискимим властима да предузму најстроже мере против оних који нагомилавају животне намирнице и који подижу цене као и против осталих спекуланата, и да врше контролу цена артиклима који су предвиђени у уредбама о контроли. У случају прекршаја кривце треба примерно казнити.

Призад је до сада откупио свега 65 вагона овчије вуне

Београд, 13 септембра

Како ДАН сазнаје, од почетка своје интервенције до данас, „Призад" је откупио 6565 вагона овчије вуне. Интервенција је и преко откупних станица вршена у читавој земљи, али је одзив произвођача био слаб и вуна је тргована изнад интервенционих цена. „Призад" је вршио откукуп и у неким крајевима бановине Хрватскеке и поред тога што Банска власт у Загребебу ни до данас није проширила важност г министарске Уредбе и на своју територију.

Данас с интервенција још траје, а откуп се врши у неким деловима Србије, у Босни, ХХерцеговини и у Далмацији.

До сада је наша текстилна индустрија откупила од Привилегованог извозног друштва а 30 вагона вуне.

ПАЖЊАЈА УВОЗНИЦИМА ЧИЈА ЈЕ РОБА БЛОКИРАНА У ИТАЛИЈАНСКИМ ЛУКАМА

Београад, 13 септембра. — Дирекција за спољњну трговину скреће пажњу увозницимма чија се роба налази у италијанским лукама да чим неку од ових пошиљки приме одмах о томе обавесте Диррекцију. То је потребно због тога што Дирекција води сталну евиденцију свих пошиљки које су јој у своје врреме пријављене и за чији је пропуст за Југославију тражила интервенцију наше трговинске делегације у Риму. Обавештење о примитку пошиљки мора се према томе доставити и делегацији у Риму, да би обуставила даљу непотребну интервенцију.

Наша делегација за набавку текстилних сировина отпутовала за Москву

Делегација ће у Москви покренути и друга важна привредна питања

Београд, 13 септембра. — Како ДАН сазнаје, данас путује за Москву наша делегација за набавку текстилних сировина. Делегацију сачињавају индустријалци: Фрањо Сирц, Рудолф Кратохви и Милија Павловић. Они путују железницом до Софије, а 15 о. м. отпутоваће из Софије за Москву авионом. У круговима блиским овој делегацији могло се сазнати да ће, поред разговора о испоруци совјетског памука, наша делегација искористити своје бављење у СССР и покренути и друга важна привредна питања.

ПОЛИТИЧКА ХРОНИКА

У кабинету министра финансија настављено је конферисање о актуелним привредним питањима, нарочито о исхрани становништва, које је почело прекјуче у Претседништву владе. И овој конференцији су присуствовали претседник владе г. Драгиша Цветковић и потпретседник г. др. Влатко Мачек. Затим су присуствовали министар правде г. др. Лазар Марковић, министар финансија г. др. Јурај Шутеј, министар саобраћаја г. Никола Бешлић, министар пољопривреде г. др. Бранко Чубриловић и министри без портфеља гг. др. Миха Крек и др. Бариша Смољан.

*

Седница Привредно-финансиског комитета министара одржана је јуче пре подне у кабинету министра финансија. Претседавао је министар финансија г. др. Јурај Шутеј. На седници су решавана текућа питања

Министар шума и рудника г. др. Џафер Куленовић посетио је јуче пре подне министра просвете г. др. Антона Корошца и задржао се с њим у дужем разговору.

Министар грађевина г. Данило Вуловић примио је делегацију Централног савеза водних задрута Дунавске бановине, коју је предводио инж. г. Тихомир Дожудић. Делегација је изнела стање мелиорације подводних и водоплавних терена у Дунавској бановини и потребу отварања нових радова. Г. Вуловић је обећао да ће питање мелиорације терена у Дунавској бановини проучити.

Делегација града Вршца посетила је јуче министра грађевина г. Данила Вуловића и изложила извесна питања комуналне политике града Вршца у вези са ресором Министарства грађевина.

Ранији секретар главног тајништва ЈНП „Збора" г. Илија Ђ. Галовић иступио је из странке. Том приликом г. Галовић је дао изјаву у којој каже да иступа из странке због поступања према њему као и према неколицини сиромашних другова.

НЕМАЧКА ШТАМПА О СЛАБИМ ИЗГЛЕДИМА ЗА БЕРБУ ГРОЖЂА У ЈУГОСЛАВИЈИ

Беч, 13 септембра. — „Сидост Ехо" пише да су изгледи за овогодишњу берву грожђа у Југославији врло слаби, а нарочито у Далмацији и у Јужној Србији. Цене вина порасле су за једну трећину. Како су и шљиве слабо родиле, то су и цене ракије у порасту.

Указ о помиловању и ублажењу казни осуђених лица

Београд, 13 септембра. — Поводом рођендана Њ. В. Краља, објављен је указ о помиловању и ублажењу казни осуђених лица. Лицима која су осуђена правоснажним пресудама од стране грађанских судова до дана овога указа на казне лишења слободе, затвора или строгог затвора, које не трају више од 12 месеци, односно у неизвршеном остатку, изузев за увреде и клевете које се казне само по приватној тужби, ублажују се ове казне новчаном казном, рачунајући за сваки дан лишења слободе по 25 динара. Лицима која су осуђена правоснажним пресудама од стране грађанских судова до дана овога указа на казне лишења слободе, заточења или робије, које не трају више од 12 месеца, односно у неизвршеном остатку, смањују се ове казне лишења слободе са једном четвртином од суда одмерене казне, ако су овако осуђена лица издржала до дана указа четвртину од суда одмерене казне. Делимично се опраштају и смањују казне лишења слободе лицима осуђеним правоснажним пресудама од стране грађанских судова, ако казна износи преко 12 месеци, а осуђени су издржали већ једну осмину од суда одмерене казне до дана указа, под условима који су наведени у указу. Указ наводи и лица која се изузимају од ублажења казни и помиловања.

Разбеснели бик измоцварио чобанина у Фекетићу

Сомбор, 13 септембра. — У Фекетићу је побеснели бик проузроковао тешку несрећу. Чувар стада Павле Бански хтео је из стаје да поведе бика ветеринару на преглед. Али чим га је извео у двориште, бик је насрнуо на њега, сабио га уза зид и набивши га на рогове, бацио га на земљу, тако да се овај онесвестио. Тада је разбеснели бик забадао своје рогове у тело несрећног чувара све док га нису извукли испод његових ногу. Бик му је здробио грудни кош, сломио руку и ногу, те нема наде да ће остати у животу. (Дан)

Градске општине треба да добију зајмове за апровизацију

Београд, 13 септембра. — Као што је ДАН већ јавио у Претседништву владе је одржана конференција на којој су се претресала питања о исхрани земље. Како ДАН сазнаје са добро обавештене стране, поднет је предлог да градске општине треба да буду главни регулатори исхране становништва у градовима и да оне као такве треба да спроведе апровизацију артикала за исхрану.

Уколико се овај предлог усвоји, а вероватноћа је врло велика, градске општине добиће под специјалним условима зајмове за спровођење апровизације. Градови би добили, у првом реду, зајмове из зајмова који су били одобрени Дипорису а нису ни до данас искоришћени.

У Средњу техничку школу у Петровграду уписало се 255 ученика

Нарочито интересовање влада за машински отсек, који ће ове године имати два одељења првог разреда

Петровград, 13 септембра. — У Средњу техничку школу Трговинско - индустриске коморе у Петровграду пријавио се ове године рекордан број ученика. У свему се досада уписало 255 ученика, и то у први разред 145 у други 75 и у трећи 35. Школа као што је познато, има четири отсека: машински, електротехнички, грађевински и млинарски. Највеће интересовање постоји за машински отсек, тако да ће ове године бити отворена два одељења првог машинског отсека.

Интересовање за стручне школе у Банату стално расте. То најбоље показују цифре уписаних ученика у поједине разреде Средње техничке школе. Специјално Петровграђани гледали су са извесним неповерењем у Средњу техничку школу, можда зато што је ова врста школе за њих претстављала новину. Из самог Петровграда упи сао се у школу приликом оснивања сразмерно веома мали број ученика. Прошле године овај број је растао, док ове године ученици из Баната а и самог Петровграда чине знатан део целокупног броја.

Комора је ове године ангажовала 12 нових наставника, већим делом инжињера, а мањим филозофа. Укупан број наставника износи ове године 25.

ЗАСЕДАЊЕ ПРЕТСТАВНИКА РЕФОРМАТСКЕ ЦРКВЕ У СТАРОМ СИВЦУ

Стари Сивац, 13 септембра. — Почело је заседање претставника јужне епархије реформатске цркве под претседништвом г. Петра Вајмана. Поред многобројних црквених претставника, заседању присуствује и г. др. Јанош Кренирих, епархиски световни настојник.

КАЗАН 12 м² огревне површине, лежећи, употребљен за продају.
ГРАДСКА ПЛИНАРА, Н. Сад

Указ о премештају учитеља у Дунавској бановини

Београд, 13 септембра. — Указом Краљевских Намесника премештени су: Љубица С. Пап, учитељица у Мађареву, за учитељицу у Иригу; Даница В. Тумпеј, учитељица у Требињу, за учитељицу у Белој Цркви; Олга А. Филиповић, забавиља у Драгутинову, за забавиљу у Великој Кикинди; Драгиња Ж. Перкучин, учитељица у Сремској Митровици, за учитељицу у Ковачици; Даринка Р. Абрамовић, учитељица у Чантавиру, за учитељицу у Стапару; Синиша Ђ. Новаковић, учитељ у Ковачевцу, за учитеља у Сомбору; Наталија С. Новаковић, учитељица у Ковачевцу, за учитељицу у Сомбору; Жарко Д. Јерковић, учитељ у Кузмину за учитеља у Петровграду; Паулину Ж. Јерковић, учитељицу у Кузмину, за учитељицу у Петровграду; Стеван С. Вјерг, учитељ у Падини, за учитеља у Словачком Арадцу; Милка Ђ. Ђукић, учитељица у Старој Кањижи, за учитељицу у Малој Ремети; Алекса А. Кандецки, учитељ у Средњој Реци, за учитеља у Кнежевим Виноградима; Димитрије С. Спасић, учитељ у Азањи, за учитеља у Марадику; Ана К. Попов учитељица у Старој Кањижи, за учитељицу у Обилићеву.

Редовно купање и Новосадско минерално одно води значи: здравље

Пензионисање директора Учитељске школе у Сомбору

Београд, 13 септембра. — Указом Краљевских Намесника, на предлог министра просвете, пензионисан је г. Квинтилијан Томов, директор Учитељске школе у Сомбору, чиновник 3 групе 2 степена.

Пензионисани су учитељи: Фрања М. Валнер, учитељ у Руми; Гордана Ј. Ајдуковић, забавиља у Новом Саду: Десанка В. Врчевић, учитељица у Петровграду; Терезија М. Ђуровић, забавиља у Вршцу и Анђелија Ч. Милићевић, учитељица у Вршцу.

ОДЛИСТАК »ДАНА«

Југословени у Сједињеним државама Америке

Тешко је установити у ком столећу су Југословени емигрирали у Америку. Постоје претпоставке, да су већ онде били настањени пре Колумба, а према другим да су на Колумбовим лађама били морнари са далматинске обале. Нема међутим доказа да је то тачно. Сер Валтер Ралеј тврди да је Џон Уајт 1590 затекао Хрвате у Америци. Утврђено је да је било доста мисионара Југословена међу америчким Индијанцима. Тако хрватски језуита барон Иван Ратај умро је у Њу Мексику 1640 за време свог мисионарства. Од Словенаца ваља споменути Фредерика Барагу који је 1830 радио као мисионар међу Индијанцима у Мичигану, Висконзину и Минесоти. Барага је постао епископ 1853 у диецези Марквет. После њега постадоше ови Словенци епископи: Игнац Мрак, Иван Вертич, Јаков Штробец и Иван Стариха.

Разлог за југословенско емигрирање у масама беше верски. Многи Југословени побегоше у Пруску услед крвавих сељачких побуна у Хрватској и Словенији 1573 и због угушивања покрета реформације едиктом великог војводе Фердинанда 1598. Њихови потомци у организованим групама одселише се у Америку почетком 18 столећа. Тако знамо да се 1200 особа отселило у Георгију. И другу страну америчког континента у то доба населише Југословени путујући преко Индије за Пацифик. Они су се бавили рибарством, разним занатима, морепловством и индустријом острига. У Калифорнији су се бавили културом јабука, смокава и виноградарством. У Сан Франциску су Југословени и данас добри хотелијери и ресторатери. У Њујорку су се појавили око 1878.

Југословени су се доселили у Америку у већим масама тек 1890. Из Србије и Црне Горе је мало њих дошло у Сједињене државе Америке. Они су већином дошли из покрајина бивше Аустро-Угарске. У главном су запослени као радници у рударским подузећима но има их доста који се баве земљорадњом и занатом. Данас живи у Сједињеним државама Америке око 700.000 Југословена, од којих су 400.000 Хрвати, 200.000 Словенци и 100.000 Срби. Према Ивану Младинеу ови Југословени имају 334.500 деце. У околини Чикага има највише настањених Југословена, а затим долази околина Питсбурга. Већина Југословена (40%) је запослена у индустрији и у рудницима, а релативно мањи број у земљорадњи. Затим се баве још и рибарством и градњом лађа. Тек за време и после светског рата Југословени су се почели бавити трговином и то углавном они Југословени, који су се родили у Сједињеним државама Америке. Противно Чесима који су основали друштва „Слободних мислилаца“ Југословени су приврженици своје цркве и то Хрвати и Словенци су католици и старокатолици, док су Срби православни. Католици имају 77 парохија а православни 35.

Све југословенске школе у Сједињеним државама Америке припадају разним црквама. У католичком реду Св. Фрање има 38 парохиских школа са 13.000 ученика и 264 учитеља. Наставни језик је енглески, иако се учи и народни језик. Постоји и једна Католичка висока школа за девојке.

За време светског рата већина југословенских политичких и социјалних установа беху концентрисани у Југословенском савету у Вашингтону. Много хиљада се пријавило за добровољце у српској војсци, а многи добровољци ступише у америчку војску. Телесним васпитањем се баве Соколи и Орлови.

Прво југословенско удружење је основано 1857 у Сан Франциску, друго 1874 у Њу Орлеану, а данас има 3000 удружења која броје 250.000 чланова са капиталом од преко 12 милиона долара. Срби имају дневник „Србобран“, Хрвати „Заједничар“, а Словенци „Просвету“.

Први југословенски лист штампан је 1884 у Сан Франциску, звао се „Словенска слога“, затим је излазио „Напредак“ у Хобокену Њу Џерси, а 1891 „Амерички Словенец“ у Чикагу. Данас Југословени имају 45 листова, од којих су 8 дневни са 61.000, 5 недељних са 128.000, 9 месечних и полумесечних са 39.000, 2 четвртгодишње публикације са 50.000 претплатника. Словенци имају 15 листова а Срби и Хрвати остале. Ти листови издају и го-

Напуштенимуж одгризао нос својој жени

Сомбор, 13 септембра. — Александар Васић, надничар, седам година је живео у браку са својом женом. У последње време дошло је међу њима до честих свађа, па га је жена отерала. Он је често звао жену да се врати. Зато је поново отишао у њен стан кад га је опет одбила Васић се разљутио и физички напао жену. У тучи која се развила Васић је оборио жену на земљу и у једном моменту беса одгризао јој нос. Жена је пренета у болницу, а муж је ухапшен. (Дан)

Порција цигерице која је петровградског гостионичара извела пред суд

Петровград, 13 септембра. — Пуковник г. Корнелије Новаковић поднео је пре кратког времена пријаву против г. Јосифа Фидермуца, закупца ресторана „Корзо", по Закону о сузбијању скупоће зато што је за једну порцију цигерице зарачунао 12 динара, иако је ова порција, по мишљењу тужитеља, била веома мала. Пуковник г. Новаковић повукао је доцније пријаву, али је државно тужилаштво наставило прогон по службеној дужности.

По пријави судио је Фидермуцу јуче Сремски суд у Петровграду, који је као стручњаке саслушао г. Давида Кона, власника хотела „Војводина", и г. Тошу Ерцегана, закупца ресторана Фабрике шећера. Стручњаци су дали мишљење да 12 динара није сувише висока цена за порцију цигерице.

Суд је донео пресуду, којом је оптуженог ослободио. Суд је установио да је на јеловнику било исписано да порција цигерице стаје 12 динара, а суд, на основу мишљења стручњака, налази да то није прескупо. Могла би бити реч о томе да је порција била сразмерно мала, али то суд не може да установи, јер му порција не стоји на расположењу, пошто ју је оштећени појео. Суд налази, ако потрошач сматра да је порција премала, не треба да је поједе, него треба да је упакује и као прилог приложи пријави.

Одлуке дводневног заседања управе ЈУУ у Београду

Главна скупштина Југословенског учитељског удружења одржаће се 21 и 22 октобра у Н. Саду

Делегација учитеља посетитила је помоћника министра просвете г. Бошка Богдановића и и изложила му прилике у појединим бановинамма и жеље учитељства

Београд, 13 септембра. — Управни одбор Југоугословенског учитељског удружења заседавао је два дана у Београду и на крајуају донео одлуке по свима школским сталешким питањима која су била на дневновном реду. Поред осталога је одлучено да се по важном имовинском питању у 3 и 4 октобра састану у Београду претседници бановинских секција Нови зи Сад, Сарајево, Цетиње, Ниш, Скопље и Београд и да прегледају цело стање и да донесу своје закључке.

Затим је претресано питање места где би се ове године одржала главна скупштина свег учитељства, која се није одржала у августу због тадање забране одржавања свих састанака. Прочитана су писма којима секције Нови Сад и Ниш љубазно ю нуде своје гостопримство. Једногласно је је одлучено да се радна скупштина југословенског учитељства одожи 21 и 22 октобрбра у Новом Саду.

Решенсно је да се у свему одобри досадашњи рад у погледу акције за поправку моралног и материјалног положаја и да је тако треба наставити.

У току свог дводневног оада чланови управе ЈУУ били су примљени у два маха код г. Бошка Богдановића, помоћника министра просвете Изложене су прилике у појединим бановинама и жеље учитељства, у интересу народне школе и њеног напретка. Обећано је да ће се свим питањима посветити потребна пажња.

Конференција за нови ред вожње

Увешће се директна кола Нови Сад—Загреб, убрзаће се возови на релацији од Новог Сада до Београда и успоставиће се боље везе са Банатом

Успоставиће се сарадња између железничког и аутобуског саобраћаја

Београд, 13 септембра. — Јуче је у Генералној дирекцији државних железница у Београду одржана конференција претставника Генералне дирекције и обласних железничких дирекција, банских управа као и претставника привредних установа из целе земље, на којој су изнесене примедбе на постојећи железнички ред вожње, као и предлози за нови ред вожње.

Конференцији је претседавао г. Душан Личина, помоћник генералног директора државних железница. Од стране Банске управе Дунавске бановине присуствовао је г. Сократ Јовановић, а од стране Савеза аутобуских предузећа Краљевине Југославије и Друштва Фрушка Гора г. Гаја Грачанин, директор „Путника" из Новог Сада.

Гг. Јовановић и Грачанин нарочито су истакли незгоде које има путујућа публика из Дунавске бановине услед недостатка мееста у возовима, као и услед немања директних кола на веће удаљености, те је публика, ради честог прелажења, изложена великим незгодама и опасностима.

Конференција је усвојила велики део изнесених предлога који се односе на железнички саобраћај у Дунавској бановини. Међу осталима, усвојен је предлог за увођење директних кола Нови Сад — Загреб, затим за убрзање возова на релацији одд Новог Сада до Беогоада као и за успостављање бољих веза са Осијеком и Банатом.

Вођена је исцрпна дискусија о потреби колаборације између железничког и аутобуског саобраћаја.

Истакнута је једнодушна потреба да се та сарадња у општем саобраћајном интересу што пре успостави и претседавајући је изјавио да ће се томе у најскорије време и приступити. Ускоро ће бити сазвана нарочита конференција која ће бити посвећена само том питању, које се по својој важности за унапређење саобраћаја у целој нашој земљи поставља сада на прво место. (Дан)

У близини Жабља воз налетео на сељачка кола

Жабаљ, 13 септембра. — Воз бр. 5813, на путу из Сенте за Нови Сад, ударио је данас, у близини станице Жабаљ, на сељачка кола Светозара Татарчића, из Жабља. Татарчић је теже повређен а исто такоо и његова ћерка, која је такође седела у колима, док је његов син претрпео само лакше повреде. Сви су пресени у нновосадску болницу.

До несреће је дошло кривицом Татарчића, који је терао кола на отвореној прузи, преко незаштићеног места, а није се обазирао на долазак воза. (Дан)

Бачкотополски месар ножем ранио ратара коме није платио дуг за куповане свиње

Бачка Топола, 13 септембра. — Лазар Мирковић, месар, ножем је тешко повредио ратара Беду Катона. Пре извесног времена Катона је продао Мирковићу две дебеле свиње. После неколико дана Мирковић је дошао код Катоне и саопштио му да је једна свиња била болесна и да није могао да продаје болесно месо. Од куповне цене друге свиње исплатио је тада 900 динара, а за остатак дао је обвезницу Пошто Мирковић дуг није на време регулисао, Катона га је тужио. Вероватно због тога је Мирковић хтео да му се освети. Мирковић је ухапшен.

Два радника погинула од електричне струје

Сомбор, 13 септембра. — На друму између Врбаса и Куцуре дошло је до тешке несреће, у којој су страдали радници Фрања Тот и Рајко Слепчев. Тот као главни монтер, а Слепчев, као надничар, радили су на измени електричних стубова на друму. У једном моменту, вероватно услед великог напона струје, обојицу је струја потресла тако јако, да су на месту остали мртви.

ЉУБА БУГАРСКИ РАТАР ИЗ ЧЕНТЕ, КОНАЧНО ЈЕ ОСЛОБОЂЕН

Кривично веће Касационог суда оснажило је пресуду првостепеног суда Љуби Павловићу-Бугарском, који је, у свађи, У Ченти, ножем убио гостионичара Жику Муца. Панчевачки Окружни суд ослободио га је од оптужбе пошто је доказано да је дело извршио у нужној одбрани.

ОДЛОЖЕНА ВАНРЕДНА СКУПШТИНА УДРУЖЕЊА АГРОНОМА

Удружење агронома извештава своје чланове да се заказана ванредна скупштина за 15 о. м. у Младеновцу неће одржати, из техничких разлога.

дишњаке у којима се највише пише о европској политици, а много мање о америчкој.

Проблем друге генерације је најважнији. Нажалост неки Југословени у другој генерацији губе своју народност и америчанизирају се. Југословени имају 70 музичких корова и 50 оркестара. Они су основали, године 1933 Универзитетски клуб у Чикагу.

Југословени су дали Новом Континенту многе велике људе. Тако поред Николе Тесле, који је најславнији међу њима, др. Михајло Пупин био је професор на Колумбија Универзитету. Затим споменућемо др. Едварда Милославића славног патолога са Марквет Универзитета у Милвоки. Др. Хенрик Сузало истакао се као претседник универзитета у Вашингтону, струка му је педагогија. Др. Веки Виктор професор на Универзитету у Сан Франциску професор је на медицинском факултету за венеричне болести. Франк Јегер професор је агрикултурног на Универзитету св. Павле у Минесоти. Споменућемо Луја Адамича славног књижевника Данас од живих Југословена после Тесле најславнији је др. Паја Радосављевић, професор Експерименталне педагогије на Универзитету у Њујорку. Фрања Преведен је професор на Универзитету у Чикагу. Професор Јован Цветина на Универзитету Лојола истакао се као професор за историју права. Споменућемо још Живковића професора на Универзитету у Чикагу, Крунића на Универзитету у Калифорнији, те Томића и Алтарца, да многе друге не споменемо.

Од историчара споменућемо дра А. Бианкинија и Ивана Младинеа. Југословени су дали и неколико славних сликара. Иван Мештровић је извајао две монументалне индиске статуе на уласку Грант Парка у Чикагу.

У музици су се истакли композитори: Александар Савин Ђилић и Петар Родзински. Милка Трнина била је певачица у Метрополитен Опери у Њујорку, те Тино Патиера.

У филмској уметности се истакао Форкапић у Холивуду као организатор. Као инжењер се истакао Лазаревић-Хребљановић.

На крају споменућемо да се око 3427 југословенских емиграната вратило у Југославију, дакле врло мали број. Значи, да је Југословенима у Сједињеним државама Америке добро.

ДР. СЛАВКО М. ЋИРИЋ

Стогодишњица Правног факултета у Београду

Др. Илија Пржић: Оснивање Правног факултета у Србији

Ових дана, 6 септембра, навршило се сто година откако је основан Правни факултет у Србији, у Крагујевцу, при Лицеју. Тог дана, 1840 године, одлучио је Кнез Михајло, по предлогу „попечитеља просвештенија“ и по пристанку Совета да уведе посебан отсек на Лицеју за „православне и полицајне науке“. Дотле је постојао Лицеј, као висна школа, која је давала опште образовање, па је међу осталим предметима предавано и „природно право“. Али то је било споредно. Како је Србији, новој држави у изграђивању, требало све више чиновника, спремних за разне струке, то је Стефан Радичевић, тадашњи „попечитељ просвештенија“, предложио да свршени ђаци Лицеја (где је настава трајала свега две године) продуже учење још за једну годину, на новом отсеку за „православне науке“ и тако се оспособе за разне државне службе. Проблем професора решен је сасвим модерно: расписан је конкурс за једну од две намераване катедре, док је за другу већ постојао примљен кандидат. На конкурсу су се јавили тројица Војвођана: Димитрије Нешић из Вршца (који је права свршио у Кечкемету), Марко Маринковић из Срем. Карловаца (који је учио права у Пожуну, Шарош Патаку и Пешти) и Јован Стеријин Поповић из Вршца, познати наш писац и у то доба адвокат са петогодишњом праксом. Он је и био изабран за професора. Пре њега, као кандидат за једну од две катедре био је изабран, по препоруци новосадског сенатора Јована Хаџића (који је био позван да дође као професор права, али није позив прихватио но је препоручио ваљана стручњака) Јован Раић „који је науке филозофическе, матиматическе и јуридическе изучио, цензуру адвокацијалну положио, и сад као адвокат и почестни вице-фишкал у Новом Саду с практиком адвокацијалном од неколико година занима се“. Како Раић није могао одмах да дође и предаје, због својих личних послова а и да спреми предавања, тог првог професора права замењивао је Игњат Стефановић, родом из свештеничке породице, из Суботице, који је завршио правне науке у Кезмарку и тамо нарочито био запажен. Касније је он изабран за трећег професора права, кад је Раић ступио на дужност.

Новембра 1840 год. почела су предавања Јована Ст. Поповића (из природног права и касније из грађанског судског поступка) и Игњата Стефановића, из „статистике“. Раић је тек у следећој школској години, 1841-2, кад је Лицеј већ прешао у Београд, одржао своју приступну беседу и почео предавања. Г. др. Илија Пржић, који је у својој недавно објављеној расправи изнео овај историјат постанка Београдског правног факултета, на основу архивске грађе, наводећи сву службену преписку, износи и наставни програм. Он је од нарочита интереса за данашње правнике. Ма да може некоме да се учини скучен, оних 14 предмета колико је Раић предвидео као наставно градиво одиста су садржавали скоро читаво правно знање. Раић је, усто, предвидео да правни курс може трајати једну или две године, па је дао две варијанте нацрта. Шта се стварно учило од „православних наука“ најбоље ће показати рукопис предавања Јована Ст. Поповића из „права природног приватног“. *) Ово су називи одељака: „I Право природно приватно безусловно: 1) Поњатије права и основоположеније његово; 2) О првобитним правима, О праву личног суштаствованија, О личној слободи, О једнакости природној, О праву ствари; 3) Особита права урођена, О праву слободне мисли, О праву спрећу имена. — II, Право природно условно: 1) О притјажанију; 2) О уговору; 3; О различним родовима уговора: уговор послуге о теретним уговорима, о уговорима обвезателним, жребни уговори, о наследним уговорима, О начину своја права подржавати. — III, Природно право особено дружевно: 1) О праву обште дружевном; 2) О праву дружевном особном. У додатку: „о праву казне“. Или да наведемо још и нацрт Стеријин о „праву природном јавном“: У уводу говори „о поњатију државе и раздељенију права природног јавног и главном основоположенију“; затим „I, Право природно државно. А, Права грађанског правитељства вообште. — Б, Права грађанског правитељства појединo: а) о праву законодателства, б) о надзирателном и извршителном праву величества, в) право оружија, г) право земаљско, д) о судејској власти грађанској, е) о казнителној судејској власти, ж) власт над добрима у држави, з) право у смотренију јавни званија и достоинства, и) право у смотренију Цркве,. — V, Дужности Владатеља. — Г, Права и дужности поданика: а) вообште, б) правични начин устав поправити, в) о исељавању и усељавању. — Д, О правленију и различним његовим видовима: а) демократија, б) аристократија, в) монархија, г) теократија и сујузност. — Е, О начину како државно правленије престаје. — II, Право природно народно. А, Безусловно. Корена права народа: а) о природној слободи, б) о једнакости народној, в) о узајамној јавности народа, г) о народном поверењу, д) о праву народног притјажанија, е) о спољној безбедности народа, ж) о правичним уговорима између појединих народа, з) о праву посланичества. — Б, Право народно условно: а) о правичној обрани по праву природном, б) о рату, в) сојузници у рату, г) о правичном миру, д) право неутралитета, е) о праву светског грађанства“. И предавања из „Штатистике“, која је уствари била нека мешавина компаративног приватног и јавног права, економне политике, науке о финансијама, привредне географије и основа политике, исто су на част предавача и школе.

Међутим, читав православни отсек имао је свега девет редовних слушалаца, а на крају прве године испит је полагало 10 ученика. Испит је био јаван и ванредно свечан. Чак су дошли и кнез и саветници и све до краја испита пажљиво су слушали. Колико је пажње обраћано том оспособљавању млађих људи за државну службу показује и та чињеница што су професори права имали веће плате но остали професори Лицеја. Наравно да је то изазивало суревњивост, па се види да је било и неких несугласица с осталим професорима, већ прве године рада. О свему томе, као и о читавом наставном плану, о преписци са професорима пре но што су постављени, о ранијим покушајима високе наставе читаоци ће наћи све детаље у расправи г. др. Илије Пржића, која је врло брижљиво и документовано рађена. Ова одлична књига, ма да врло сажета, открива за нас још и нешто што је од особита интереса: колико су Војвођани, нарочито правници из Војводине, много учинили за организацију слободне Србије. Ми ћемо додати да је фрапантна чињеница да је и први професор права у Хрватској, на посебној правној школи у Вараждину, која је почела крајем 18 века био један Новосађанин, Адам Барић. Тако су сви први професори права у нашој земљи пореклом из Војводине.

За младе правничке генерације књига г. др. Илије Пржића, професора универзитета, је од особите вредности. Оне знају само за факултет са преко 1100 нових слушалаца што се сваке године упише, а са близу 4000 редовних слушалаца; оне, за коју годину, знаће само за нову, импозантну зграду Правног факултета. Њих је требало потсетити како је почео Правни факултет у Београду. А свим осталима је г. др. Илија Пржић открио сасвим нове податке, колико занимљиве, толико и важне.

ДР. Г. БУГАРСКИ-ЗЛАТИЋ

*) Овај рукопис у оригиналу налази се у музеју Матице српске. Треба подвући да је г. др. Илија Пржић први код нас који нам је открио Ј. Ст. Поповића као правника не мање савремена и добра но што је био и као писац. Предавања су сасвим у духу рационализма и вере у природно право а спремана на основу многог проучавања и литературе.

Апарати за психотехничке пробе на прашком јесењем велесајму

Праг, 13 септембра. — У оквиру саобраћајне изложбе, која се приређује на прашком јесењем велесајму од 8 до 15 септембра, приказани су и специјални психотехнички апарати за испитивање окретности и вештине железничких намештеника у Рајху. Посетиоци добијају стручно објашњење о значењу и раду апарата.

На сајму је индустрија чешког стакла заступљена великом колективном експозицијом стакларске уметничке индустрије из Пођебрада. На тој експозицији су приказани уметнички израђени, драгоцени продукти од кристалног, оловног, колорисаног, брушеног и разно украшеног стакла.

У пари реда...

Спортске вести са свих страна

За С. к. Гвожђар, Нови Сад, верифицирани су Димитрије Мојсовић, Славко Дедин, Јован Зарић и Марко Козарчић.

У В. Кикинди првенствена утакмица ЖАК—Швебише (Петровград) завршила се нерешено, 0:0.

Судије за недељне утакмице у Новом Саду, за првенство првог разреда НЛП-а, јесу: за Текстил—Истра г. Хуска, а за Раднички—Мачва г. Ковач.

У Белој Цркви БАК је за првенство савладао Викторију са 5:0 (2:0).

Ујпест моментано води у првенству мађарске лиге.

НФК (Нови Сад) добио је нове играче: Антона Фулајтера, Душана Жоржа, Стевана Бачу, Андрију Гехти и Андрију Губика.

Рајлић из сарајевске Славије досада је најбољи стрелац Српске лиге.

У недељу игра се у Новом Саду друго коло утакмица за првенство подмлатка. Састају се: Раднички—Текстил, Трг. омладина—НФК, НАК—Војводина и Истра—Рапид.

Новосадски Ск Борац гостовао је у недељу у Илоку где је после лепе игре победио тамошњу Олимпију са 6:1. Наредне недеље Борац гостује у Кисачу, где ће се огледати са Ск Татром.

Мађарска—Хрватска пливачки међународни двомеч одржаће се 14 и 15 о. м. у Сплиту.

У Словеначкој лиги Ск Љубљана налази се моментано тек на четвртом месту.

Мак Неил освојио је првенство тениса Сједињених Америчких Држава. Он је победио Рица 4:6, 6:8, 6:3, 6:3 и 7:5.

С. к. Рудар из Врдника у првенству првог Б) разреда Сремске групе катастрофално је тукао Лађарачки спорт клуб са 14:0. Утакмица је одиграна у Врднику.

11 октобра о. г. у Загребу одржаће се бокс меч Хрватска—Мађарска.

Одачки спорт клуб сада води у првенству Сомборске ногометне жупе, а за њим се налазе ЈСК (Кула), Спорт из Сомбора, итд.

На лакоатлетском тромечу у Хелсинкију Шведска — Немачка — Финска победили су Швеђани, Немци су били други, а Финци трећи.

У Москву је позвана на реванш-утакмицу С. к. Славија, из Софије. После Москве Бугари ће гостовати и у другим местима.

Јазбиншек, који је из Грађанског прешао у сплитски Хајдук, према последњој одлуци управе ХНС-а неће моћи играти ни за један ни за други клуб у року од годину дана.

Међународни платни промет преко Берлина

Берлин, 13 септембра. — План немачког министра привреде Функа да се у будуће европски платни промет обавља преко једног централног уреда у Берлину, добија реалне облике. Спровођење плана обавља се у пуном складу са Италијом. Ових дана је већ постигнут споразум са Римом да се у будуће сва плаћања између Италије са једне стране и Белгије, Холандије, Норвешке, Луксембурга са друге стране врше преко немачко-италијанског клиринга. Код тога не игра улогу да ли се ради о старим или новим пословима. Преко италијанског клиринског рачуна у Берлину, поред исплата за испоруку робе и споредне трошкове, вршиће се и плаћање поморског подвоза између Италије и Белгије, Норвешке као и превоз авиона. На тај начин Италија не мора да врши у будуће обрачун са сваком од ових земаља засебно. И са неким другим земљама постигнути су слични споразуми. Тако ће се плаћање између Југославије и Холандије, између Шведске и Холандије, као и између Финске и Норвешке обављати преко Берлина, али само за нове послове. Са Швајцарском и Мађарском преговори су у току. Са Грчком и Југославијом такви преговори претстоје. Мултилатерално плаћање је на тај начин отпочело.

БИБЛИОТЕКЕ И МУЗЕЈИ

Библиотека Матице српске отворена од 8—12 и 15—17 часова. Музеј Матице српске отворен од 11—12 часова.

*

КУДА ЋЕМО ВЕЧЕРАС?

БИОСКОПИ:

АПОЛО: Двоје заробљених
ОДЕОН: Певач заводник
РОЈАЛ: Сеоска лола
УРАНИЈА: Бела смрт
РЕКС: Сутон младости

*

БУКОВИЧКА МИНЕРАЛНА ВОДА „Кнез Милош" Ш. Д. Б. НОВИ САД, Краља Александра 21. Телефон 20-22 и 32-42. — Код филијала: СОМБОР Телефон 69. — СМЕДЕРЕВО: Телефон 47, КРАГУЈЕВАЦ: Телефон 88 и ЦПЕТРОВГРАД Телефон 169, РУМА Телефон 39 и БЕЛА ЦРКВА Тел. 10.

*

ДЕЖУРНЕ АПОТЕКЕ

Од 7 до 13 септембра

Апотека Мин **Мр.** Душана, Вилзонов трг бр. 4. Телефон 24-45.

Апотека Машић **Мр.** Никола, Темеринска ул. бр. 2. Телефон 22-91.

Апотека Насл. Жигровића, Петроварадин.

*

РОЂЕНИ, ВЕНЧАНИ, УМРЛИ

Рођени су: Миленко, син Богољуба Вујанова, прив. чиновника, и Гроздане Елесин. — Мушко дете, Ђорђа Јовановића, град. пожарника, и Јелисавете Вестермајер. — Женско дете, Стевана Сабљара, ноћног чувара, и Божане Чавић.

Венчања није било.

Умрли су: Аца Загорчић, ратар, 80 год. — Александар Јелашић, ђак, техничке школе, 19 год.

—ооо—

НОВОСАДСКА БЕРЗА

Нови Сад, 13 септембра 1940.

ПШЕНИЦА: Уредбом утврђене цене

ЈЕЧАМ: бачки и сремски 355—360; бачки и сремски пролетни 415—420.

ЗОБ: бачка и сремска 300—302.50.

КУКУРУЗ: бачки 340—342.50, паритет Вршац 340—342.50, паритет Инђија 340—342.50.

БРАШНО ПШЕНИЧНО: са подручја Дунавске бановине, франко млин, вагон или шлеп, без скупног пореза на пословни промет и без врећа: 0гг, 0г 0 и грис 723—723, 70% просејано, хлеб но брашно 358—358.

МЕКИЊЕ: са подручја Дунавске бановине, франко млин, вагон или шлеп, без скупног пореза на пословни промет и без врећа: 180—180.

ПАСУЉ: бели бачки без врећа 440—445, бели сремски без врећа 440—445.

КРОМПИР: славонски 115—120.

МАСТ: у кантама 2500.

ТЕНДЕНЦИЈА: слаба.

*

Типови брашна у смислу чл. 5 Уредбе М. С. бр. 1138 од 24 августа 1940 г. утврђени су 12 септембра о. г. и могу се добити код Секретаријата берзе уз наплату таксе од Дин. 40.— без поштарине.

ХОТЕЛ СЛОБОДА

од данас сваког дана
СЕНЗАЦИОНАЛНИ
ВАРИЈЕТСКИ ПРОГРАМ
у ресторану хотела

УМОЉАВАЈУ СЕ ЗАКУПЦИ КАБИНА НА ШТРАНДУ

да своје ствари из кабина однесу најкасније до недеље, 15 о. м., јер ће тога дана особље Штранда бити отпуштено.

(6049)

Нови Сад решава питање снабдевања свога становништва

Градско веће је донело одлуку о организацији апровизације града Новог Сада

Новом Саду је стављен у изглед зајам од осам милиона динара који ће послужити као обртни капитал за апровизацију

Јуче после подне одржана је, у Лутканској дворани Спомен-дома, важна седница Градског већа на којој је донета одлука о апровизацији у Новом Саду. Седници је претседавао г. др. Милош Петровић, претседник општине.

Нацрт одлуке о апровизацији, који је ДАН већ објавио, усвојен је и продискутован на седници Припремног одбора и са њиме су били раније упознати сви градски већници. На јучерашњој седници није би било веће дискусије, него је само пало неколико мањих примедаба и сугестија о начину спровођења у живот одлуке.

Г. др. Миша Матић је приметио да је апровизација један врло важан посао те се стога не може тражити од људи који ће морати да се свим својим знањем и енергијом заложе у том послу да раде бесплатно, као што је то било предвиђено нацртом. Стога је предложио да град одреди пристојну награду стручњацима који ће руководити апровизацијом.

Градски већник г. др. Славко Ћирић осврнуо се на проблеме снабдевања дрветом па је истакао да на новосадским дварама има свега око 500 вагона дрва, док потребе Новог Сада износе на хиљаде вагона дрва. Сматра да је забрана извоза дрва са територије Бановине Хрватске врло рђав преседан те пита шта би било кад би Дунавска бановина забранила извоз цереалија на територије других бановина. Предлагао је за то да једна делегација градских већника посети бана Бановине Хрватске г. Шубашића и да га замоли да се дозволи извоз дрва, како би потребе Новог Сада биле задовољене.

Говорио је, затим, г. Мане Вранић и други градски већници па је на примедбе одговорио претседник општине г. др. Петровић. После тога веће је примило нацрт одлуке о апровизацији онако како је била предложена (ДАН ју је објавио у јучерашњем броју) само са том изменом да руководиоци неће радити бесплатно, него ће за свој рад бити награђени.

Што се тиче кредита који ће служити као обртни капитал за апровизацију, г. др. Петрововић је известио веће о резултатима и о закључцима донетим на конференцији претседника градских општина која је, под претседништвом бана г. др. Бранка Кијурине, одржана у Новом Саду, па је и истакао да је Нови Сад још пре те конференције ступио у преговоре са Дирекцијом за исхрану да би обезбедио потребне кредите. Према добивеним обавештењима, Новом Саду је стављен у изглед зајам од 8,000.000 динара, или бескаматни или са врло ниском стопом, који ће бити довољан да би се обезбедио обртни капитал за апровизацију.

Поред ове важне тачке дневног реда била је још само једна, а то је био предлог о резултату лицитације за набавку одела градским службеницима. Пошто је и то питање било решено, претседник г. др. Петровић закључио је седницу.

Модерно реновирана, проширена и преуређена **ЕЛИТ** **КАВАНА-БАР** преко пута Поште Од првог нов артистички програм нова музика у кавани и бару

МЛИНСКО ПРЕДУЗЕЋЕ Г. ШУЛЦА ЗАКЉУЧИЛО КОЛЕКТИВНИ УГОВОР СА РАДНИЦИМА И ПОВЕЋАЛО ИМ НАДНИЦЕ

Јуче је потписан колективни уговор између радника организованих у Југословенском радничком савезу и фирме Вилим Шулц, млинског предузећа у Новом Саду, после штрајка од пуних 20 дана. Југорас је закључио колективни уговор. Радници су добили и повишицу плата од 35 до 40 процената. Сви млинарски радници и остало особље упослено у предузеће г. Шулца враћа се на посао.

Поред овога Југорас је учествовао још у разним тарифним покретима дрвара, крзнара, ћурчија и других, који ће у најскорије време бити скинути с дневног реда у корист радника и намештеника.

ТЕЛЕФОНСКИ САОБРАЋАЈ ИЗМЕЂУ БЕОГРАДА И НОВОГ САДА БИЋЕ УСКОРО ПОЈАЧАН

У Министарству пошта, телеграфа и телефона се, због преоптерећности линија којима су повезана места у ближој и даљој околини Београда, помишља на набавку извесног броја малих високофреквентних уређаја који се могу успешно употребити за појачање линија на мањим отстојањима. Министарство је већ набавило три мала високофреквентна уређаја који су се показали као веома погодни за монтирање на линијама а од 100 км. растојања. Један од њих ће бити употребљен за појачање телефонске везе Београда са Новим Садом.

НЕ ЗАБОРАВИТЕ

купити, поштом поручити СРЕЋКЕ за вучење 11 октобра код главног овлашћеног продавца срећака ДРЖ.К. КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

„БИРИСТОЛ"

ЖЕЛЕЗНИЧКА 27.

У прошлом колу код нас добиле ПРЕММИЈУ 1 МИЛИОН бр. 34391 и од **5000.000** Дин. број 53120.

ДЕПУТАЦИЈА МЕСАРА КОД ПРЕТСЕДНИКА ОПШТИНЕ Г. ДР. ПЕТРОВИЋА

Депутација новосадских месара посетила је данас пре подне претседника општине г. др. Милоша Петровића. Новосадски месари замолили су претседника г. др. Петровића да се у Новом Саду утврде цене месу после једног стручног пробног испитивања висине производних трошкова.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Старешина Државног тужилаштва г. др. Душан Антонијевић вратио се са свог годишњег отсуства и преузео своју редовну дужност.

По молби је премештена Доброслава Б. Литричин, наставница Школе за дефектну децу у Земуну, за наставницу у Новом Саду.

Практични течај језика, трговачких предмета и културне науке.

Свакодневно од 2—5 редовно подучавање трговачких стручних предмета (књиговодство, кореспонденција, трговачка рачуница итд.), језика (српски, немачки, енглески и француски), културних наука (историја културе, литературе, уметности, основи душевног и моралног живота као и доброг понашања). Течај је нарочито подесан за образовање таквих девојака, које су свршиле четири разреда средње школе а пре подне су запослене код куће. Течај почиње 16 о. м. у 2 часа по подне. Пријављивање свако после подне у новосадском Педагошком институту, Генерала Васића 4. Телефон 30-42.

Скрећемо пажњу пошт. домаћицама да ћемо од 16 до 21 о. м. у излогу вршити рекламно кување у јенском стакленом посуђу, те да још само за време те рекламне недеље, важе старе не повишене цене.

Користите прилику!

НИШЕВИЋ
НОВИ САД

КАСАЦИОНИ СУД ЋЕ Г. ДР. СЛАВКУ УЗЕЛЦУ ИЗРЕЋИ ПРЕСУДУ 20 О. М.

Касациони суд расправљао је данас о кривичном предмету г. др. Славка Узелца и г. др. Колесникова, који су на једном старцу извршили операцију подмлађивања, пресадивши на њега жлезде Раде Марића. Пресуда ће се изрећи 20 о. м.

Први пут у Новом Саду!!!

Популарни и омиљени београдски

САЛОН-ЏАЗ-КВИНТЕТ „МЕЛОДИ"

са овим оркестром наступа одлична певачица севдалинки и шлагера, љубимица београдске публике и симпатија посетилаца ресторана „ИМПЕРИЈАЛ" у Београду

„МАЛА БЕОГРАЂАНКА"

госпођица МИЛА ЛАЗАРЕВИЋ

у ресторану „СПОМЕН-ДОМ"

почев од 3 септембра 11940.

Велики избор у женском рубљу и мидера

КОНАЧНА РАСПРОДАЈА!
Кошуље, чарапе и друга плетена роба.
Искористите прилику док залиха траје.
ЛАФАЈЕТ НОВИ САД, Кр. Петра II. 2

У сопственом интересу пожурите да набавите робу

АПОЛО

Филмска драма из великог рата 1914-18

Двоје заробљених

Гл. улоге: Бајор Гизи - Агај Ирена
Паул Јавор

ОДЕОН

Одлична музичка премијера

ПЕВАЧ ЗАВОДНИК

Јохан Хестер Марија Ташнади
и Тео Линген

РОЈАЛ

Чувени народни комад

СЕОСКА ЛОЛА

Дајка Маргит, Грегус Золтан и др.

РЕКС

Приказује репрезентативни француски велефилм

СУТОН МЛАДОСТИ

У гл. улогама: Реми, Жаклен
Делибак, Пјер Брасер

УРАНИЈА

Премијера

БЕЛА СМРТ

Хилде Сесак, Рене Делтген
и Фердинанд Мариан

МАЛИ ОГЛАСИ

ТРАЖИМ НАМЕШТЕЊЕ

са свршеном малом матуром у некој приватној канцеларији. Понуде молим под „скромна и вредна“ у администрацији „Дана“. (6043)

КУЋА

у центру града Новог Сада са 9 соба са улице, 4 собе са дворишта и осталих просторија те подрумом од 30 метери дужине издаје се за канцеларије или сличне употребе. Упитати: „Посреднички биро“, Нови Сад, Железничка 1. (6042)

ЗА ИЗДАВАЊЕ

просторије за канцеларију, Милетићева 25, од 1 октобра. (6048)

ТРГОВАЧКИ ДОМ (ПОЈА)

кавана-ресторација-дансинг-џаз - посебне дворане

Сваке среде и петком рибља чорба на апатински начин.

Капела г. Калочајиа опраштa се 14 и 15 о. м. са новосадском публиком.

Од 16 о. м. глазба
г. ЖИГЕ ЕРНЕА
концертираће свако вече.

Власник за ДАН к. д.: ЛАЗАР АТАНАЦКОВИЋ, Краља Петра I, 9.
Ротациона штампа: ДАН к. д., штампарско-издавачко предузеће
Краља Александра, 7

СПОРТ

Новосађани се ове године неће ограничити само на футбал

Новосадска „Војводина“ има намеру

да поред футбалског терена ускоро изгради терен за клизалиште и хокеј на леду

»Војводина« ће имати сталну хокеј екипу

Неколико активних љубитеља зимског спорта у Новом Саду, који су зимус вредно сарађивали у Хокејској секцији Новосадског лаун тенис клуба, ставило је предлог управи С. к. Војводине да и новосадски лига-клуб оснује хокеј екипу и да један део игралишта „Кара ђорђе“ оспособи за вођење зимских спортова. Водећи функционера С. к. Војводине, пошто су проучили све могућности поводом овог предлога, прихватили су сугестију пријатеља зимског спорта и, како сви знаци говоре, одлучили да ову замисао спроведу у дело.

Како смо извештени, С. к. Војводина ће ускоро образовати посебну секцију за зимске спортове, у којој ће се, у први мах, првенствена пажња обратити на клизање и хокеј на леду. Терен за клизање и хокеј изградиће се испред првог гола, код улаза, где има довољно простора. Електрично осветљење клизалишта односно хокејског терена могло би се врло лако спровести, јер су главни електрични водови у непосредној близини. Према томе, како се на овоме ради пуном паром, сви су изгледи да ће С. к. Војводина у наредној зимској сезони наступити на сопственом клизалишту са својом хокеј екипом.

ПИНГ-ПОНГ

САК из Сомбора приређује о свом 20-годишњем јубилеју велики пинг-понг турнир

Сомбор, 13 септембра. — У оквиру 20-годишњице јубилеја, Сомборски атлетски клуб приређује ових дана велико такмичење у столном тенису за првенство Сомбора, уз учешће најбољих играча Загреба, Осека, Новог Сада, Суботице и Сомбора. По броју награда и снази престављених клубова, ово ће такмичење имати карактер правог земаљског првенственог такмичења.

За ово такмичење влада не само у Сомбору, који је колевка нашег столног тениса код нас, прославивши својим првацима и репрезентативцима наше земљу у целом свету, већ свуда где се овај лепи спорт култивише, влада велико интересовање.

Састав тима Војводине за утакмицу са Југославијом у Београду

Медарић је добио исписницу од ХНС-а

Како смо извештени Српски лоптачки савез добио је од Хрватског ногометног савеза тражену исписницу за Иву Медарића, десно крило новосадске Војводине, који, као што је познато, на последњим утакмицама, није могао играти за свој нови клуб. Према томе Медарић ће у недељу против Југославије у Београду моћи да игра.

Војводина ће у недељу морати да наступи без Шосбергера, који још од повреде није оздравио те ће тим Војводине играти у овом саставу: Плац; Мајтан, Попеску; Хас, Пожега, Живковић; Медарић, Марјановић, Рогић, Велхер, Матеовић.

КОНКУРС

ШКОЛА ЗА БОЛНИЧАРЕ И БОЛНИЧАРКЕ ПРИ ДРЖАВНОЈ БОЛНИЦИ У НОВОМ САДУ вршиће упис ученика-ца за школску 1940/41 годину од данас па до 25 септембра т. г.

У школу ће се примити ученици-це са најмање свршена четири разреда основне школе и који нису млађи од 18 нити старији од 28 година.

Молбе за пријем у школу поднеће се управи школе најдаље до последњег дана уписа. Молбе имају бити таксиране са државном таксом од 10.— динара, власторучно писане и са тачном адресом кандидата.

Уз молбу се има приложити:

1) Уверење, да је свршио најмање 4 разреда основне школе;
2) Лекарско уверење, да је телесно и душевно потпуно здрав;
3) Крштеницу или родни лист;
4) Уверење о држављанству (или домовницу),
5) Уверење о величини непосредне порезе.

О пријему у школу кандидат ће бити благовремено извештен. Примљени кандидати платиће одмах при упису школарину — према величини непосредног пореза — која је прописана § 20 тач. 26 Финансијског закона за 1937/38 г. у вези Т. Бр. 318 под а) Закона о таксама.

Ученици ове школе издржавају се о своме трошку. Настава почиње 1 октобра 1940 године и траје годину дана.

Из управе школе за болничаре-ке при Државној болници у Новом Саду број 5091 од 10 септембра 1940 године.

Ако се пријави довољан број путника...

У недељу би требало да пође навијачки воз за Београд

—о—

За недељну лига-утакмицу Војводина—Југославија у Београду „Путник“ намерава да пусти у саобраћај специјални навијачки воз, који би пошао из Новог Сада у недељу, око 9 ч. изјутра Овај воз не би стајао на успутним станицама, већ би ишао директно до Београда, а увече би вратио навијаче кући.

Цена возној карти била би 34.50 дин., тамо и натраг. Пријаве прима билетарница „Путника“ до вечерас. Ако се пријави довољан број путника, воз ће поћи сигурно.

Ово ће бити врло згодна прилика за навијаче новосадског лигаша и остале пријатеље лепог футбала да уживају у великој борби два јака лигашка тима на престоничком терену, зато је не би требало пропустити.

—о—

Велика победа С.к. Борца из Шајкаша

Ск. Борац—Шајкаш (Ковиљ) 10:2 (4:1)

Шајкаш, 13 септембра. — Овде је одиграна првенствена утакмица другог разреда између домаћег Борца и Шајкаша, из Ковиља. Домаћи су дали у свим линијама одличну игру и катастрофакно победили Ковиљчаве. Нарочито добру игру код домаћих дали су Хајмбергер, Рајић, Нецков и Гаварић; код гостију пак бек Попов и Вујичин.

Судио је одлично г. Момиров, из Новог Сада, који је спречио да се игра развије грубо јер је за то постојала опасност.

Р. Д.

СРЕСКИ СУД У АПАТИНУ
С. И. бр. 194/40.

ДРАЖБЕНИ ПРОГЛАС
ТЕЛЕСНИХ ПОКРЕТНИХ СТВАРИ

Пословни број Гн. 4/1932.

Дана 25 септембра 1940 год. у 10 часова пре подне продаваће се јавном дражбом у кући извршеника у Стапару, Петра Живковића ул. 66 ове ствари:

1 казан „Умрат и Комп.“ бр. 1150, НР Но. 8, 1 треш без марке бр. 8958 и 1 елеватор без марке.

Ове су ствари процењене на Дин. 15.000.— а које се могу до дана дражбеног рочишта погледати у поменутој кући извршеника као и на сам дан дражбеног рочишта, када ће се заплењене ствари продати најбољем нудиоцу и испод процењене вредности али не и испод једне трећине од процењене вредности. Купац је дужан купљене ствари на лицу места одмах исплатити и преузети.

Ова се дражба одређује у корист: Браће Селеш, из Сомбора заступ. по адв. др. Облат Хенриху и др. Блажевац Павлу из Сомбора, ради наплате од 1.760.— дин. главнице са 8% камата од 1 августа 1931 и 1/3% меничне провизије те до данас досуђених трошкова од 1.206.— дин. као и таксе и пристојбе овог одређења и свих убудуће проузрокованих трошкова.

Апатин, 10 септембра 1940 год.

Ђорђе Петковић
судски извршитељ

VI Међународна пољопривредна сточарска а изложба и сајам у Младеновцу

(СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ „ДАНУ“)

Младеновачка изложба - репрезентативна смотра напретка сточарства Дунавске бановине

На изложби у Младеновцу, коју ће данас отворити министар пољопривреде г. др. Бранко Чубриловић, биће изложено 290 грла рогате стоке, 500 свиња и 80 оваца најбоље расе

Изложба ће бити отворена до 17 септембра

МЛАДЕНОВАЦ, 13 септембра.

У МЛАДЕНОВЦУ, ПРИВРЕДНОМ ЦЕНТРУ ШУМАДИЈЕ, ИЗВРШЕНЕ СУ И ПОСЛЕДЊЕ ПРИПРЕМЕ ЗА СУТРАШЊЕ СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ ШЕСТЕ МЕЂУНАРОДНЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ СТОЧАРСКЕ ИЗЛОЖБЕ И САЈМА. ОТВАРАЊЕ ОВЕ ИЗЛОЖБЕ БИЋЕ, НЕСУМЊИВО, ЈЕДАН ВЕЛИКИ ПРИВРЕДНИ ДОГАЂАЈ ЗА ЦЕЛУ ДУНАВСКУ БАНОВИНУ, ЈЕР ЋЕ ОНА, УСТВАРИ, КАО И РАНИЈИХ ГОДИНА, БИТИ ЈЕДНА РЕПРЕЗЕНТАТИВНА СМОТРА НАПРЕТКА ЊЕНОГ РАЗВИЈЕНОГ СТОЧАРСТВА.

У вези са отварањем Пољопривредне сточарске изложбе и сајма у Младеновцу ће се састати Одбор за приређивање изложбе, на чијем се челу налази г. Милан Бацак, претседник Савеза пољопривредних комора и претседник Пољопривредне коморе Дунавске бановине у Новом Саду. Чланови овог одбора су: гг. Сава Богуновић, Сава Вујић, Никола Бугарски, Бора Ивановић, Божа Миличевић, Сава Петровић, Јанко Бацак, затим главни секретар Пољопривредне коморе инж. г. Борислав Костић и директор коморског Завода за приређивање изложби г. Павле Поповић-Пеција.

Интересовање излагача за Младеновачку изложбу је и овога пута било ванредно живо. Наши најбољи одгајивачи приплодне стоке пријавили су и ове године своја сточна грла. Интересовање излагача повећано је и чињеницом да су и овога пута одређене награде за најбоље оцењена сточна грла, изложена на изложби. Награде дају Банска управа, Министарство пољопривреде и Дирекција за спољну трговину при Министарству трговине и индустрије.

ИЗЛАЖЕ СЕ НАЈБОЉИ ПРИПЛОДНИ МАТЕРИЈАЛ

На изложби ће бити изложен најбољи приплодни сточни материјал. Биће изложена говеда, затим свиње и овце најбоље расе. Према последњим подацима биће изложено укупно око 290 говеда, 500 свиња и 80 оваца.

На Изложби, као и ранијих година, биће заступљене, нарочито, задружне организације и наши сточарски савези.

Са највећим бројем грла биће на Изложби заступљена преко задруга својих чланица, Главна земљорадничка сточарска задруга из Београда. Земаљски савез сточарских задруга из Београда биће, такође, заступљен са око 80 грла говеда. Савез коњогојских и сточарских задруга из Сомбора биће такође заступљен. Његова чланица, напредна сточарска задруга из Пашићева, излаже 11 одличних бикова. „Селектор“, савез немачких одгајивачких задруга из Новог Сада, заступљен је са десет грла рогате стоке. Савез одгајивачких и сточарских задруга из Новог Сада излаже двадесет сточних грла. Највећи број свиња излаже Главна земљорадничка сточарска задруга из Београда (око 300 комада нерастова и крмача, расе „мангалица“ и око 100 расе „беркшир“ и „јоркшир“. Савез свињогојских задруга из Сомбора излаже, тако исто, велики број свиња. Око 40 оваца, расе „цигаја“, излаже Савез сточарских и одгајивачких задруга из Новог Сада, Земаљски савез сточарских задруга из Београда 10, те Главна сточарска задруга, Београд, 20.

РАД ОЦЕЊИВАЧКИХ КОМИСИЈА

Сва приплодна грла, која ће бити изложена, већ су допремљена на Сајмиште, где су извршене и последње припреме за сутрашње свечано отварање Изложбе

Оцењивачке комисије, током данашњег дана, прегледаће сва изложена грла и донети одлуке о подели награда. Већ сада се, међутим, може констатовати да је квалитет приспелих сточних грла најбољи. Сва су грла у одличној кондицији каква се могу видети само на сточарским изложбама већег стила.

Вечерас ће оцењивачке комисије завршити рад. У комисијама се налазе наши познати стручњаци. Чланови комисије за оцену рогате стоке су: гг. Божидар Телебаковић, Леа Шварценбрун, инж. Душан Шаиновић, Петар Меркл, др. Василије Истомин. У комисији за оцену свиња налазе се: инж. г. Васа Срдић, из Темерина, г. Ђорђе Врховац, директор Државног добра Карађорђево, код Бачке Паланке и г. Павичић. Најзад чланови комисије за оцену оваца су: гг. др. Драг. Николић, Јован Дуњић и др. Вебер.

Програм свечаног отварања изложбе

Млаладеновац, 13 септембра. — Сутра, у суботу, 14 овог месеца, обавиће се на Сајмишту свечано отварање Шесте међународне пољопривредне сточарске изложбе и и сајма. Изложбу ће отворити у 10 часова пре подне Министар пољопривededе г. др. Бранко Чубриловић. У име приређивача Изложбе Министра г. др. Чубрбриловића поздравиће г. Милан Бацак, претседник Пољопривредне коморе Дунунавске бановине, која организује изложбу.

Свечечаном отварању Изложбе присуствоваће, како смо обавештени, и Министар саобраћаја инж. г. Никола Бешлић, Бан Дунавске бановине г. др. Бранко Кијујурина, претседник Београдске општине г. Јеврем Томић и друге угледне личности.

Отварању Изложбе присуствоваће и претставници Министарства пољопривреде, Банске управе Дунавске бановине, Пољопривредне коморе у Новом Саду, Дирекције за унапређење спољне трговине при Министарству трговине и индустрије, као и претставници привредних установа и задружних организација. (ДАН)

ВЕЛИКО ИНТЕРЕСОВАЊЕ ЗА ИЗЛОЖБУ

За сутрашње отварање Изложбе постоји у редовима пољопривредника и претставника задружних организација у целој Дунавској бановини велико интересовање. Очекује се да ће већ првог дана Изложбу посетити огроман број посетилаца. Организатори изложбе побринули су се за смештај посетилаца и њихову исхрану за време бављења у Младеновцу.

ПОСЕТИОЦИ ИЗЛОЖБЕ УЖИВАЈУ ПОВЛАСТИЦУ НА ДРЖАВНИМ ЖЕЛЕЗНИЦАМА

Посетиоци Изложбе са стране могу да се користе повластицом на државним железницама, коју је одобрило Министарство саобраћаја. Повластица износи 50 од сто од редовне тарифе. Са купљеним целим картама, пошто на самој Изложби буду добили потврде да су Изложбу посетили, посетиоци са стране имаће право на бесплатни повратак.

Изложба ће бити отворена до 17 овог месеца.

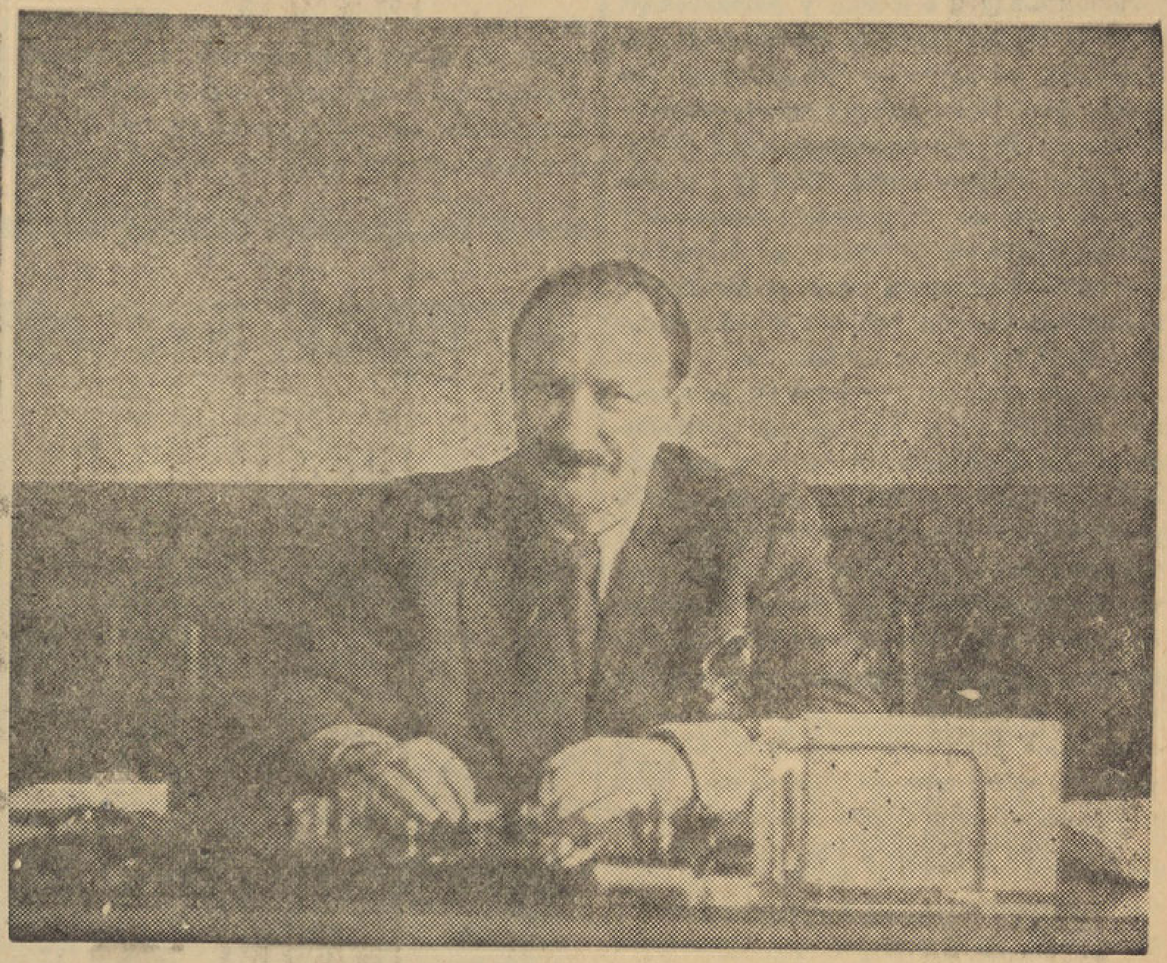

Г. Милан Бацак, претседник Пољопривредне коморе, која организује Младеновачку изложбу

Значај пољопривредних изложби

Поводом отварања Шесте међународне пољопривредне и сточарске изложбе и сајма у Младеновцу обратили смо се на главног секретара Пољопривредне коморе у Новом Саду, инж. г. Борислава Костића, који нам је о значају пољопривредних изложби у данашњем развоју привредног живота дао следећу изјаву.

Пољопривредне изложбе имају велики значај за унапређивање пољопривреде.

На изложбама се пољопривредницима даје могућност да покажу оно што су произвели и да, упоређујући своје производе са производима других излагача виде колико су измакли или заостали иза њих.

Поред тога изложбе имају за циљ да створе међусобну утакмицу произвођача и да на тај начин створе код њих вољу и љубав за што бољи и напреднији рад.

Стручњацима изложбе пружају могућност да прате узастопни развитак пољопривреде у извесном броју.

Изложба је одлична школа не само за излагаче, који на њој полажу испит, него и за све посетиоце-привреднике, који, упоређујући награђене и ненаграђене производе, долазе до јасног појма, какви треба да су добри пољопривредни производи. Они се на изложбама упознају са новинама. Стога се пољопривредне изложбе у свим напредним земљама редовно одржавају и оне су допринеле врло много напретку пољопривреде у тим земљама.

И код нас су пољопривредне изложбе постале моћно средство унапређивања наше пољопривреде. Нарочито су сточарске изложбе од великог значаја. Оне су најбројније и најбоље организоване. По бројности и доброј организацији затим долазе виноградарско-воћарске изложбе. На свим већим изложбама излажу се пољопривредни стројеви.

У нашој држави од нарочитог су значаја пољопривредно-сточарске изложбе у Дунавској бановини, због развијености и напредности пољопривреде и сточарства у Дунавској бановини.

ЗНАЧАЈ СТАЛНИХ БАНОВИНСКИХ ИЗЛОЖБИ

Посебан значај имају сталне пољопривредно-сточарске изложбе у Дунавској бановини, које се приређују с пролећа у Новом Саду и с јесени у Младеновцу. Прва је стална изложба за северни део Бановине, а друга, у Младеновцу, за јужни део. Ове изложбе имају, првенствено, сточарски карактер, мада су заступљене и друге гране. Оне су од значаја не само за унапређење сточарства у Дунавској бановини, него и у држави. На њима општине и задруге подмирују велики део својих потреба на приплодњацима. Оне су надлежнима постале подесан и неопходан инструменат за планско унапређивање сточарства у Дунавској бановини. Изложбе су пружале надлежнима јасан преглед стања сточарства у Дунавској бановини, те су већ самим тим указивале не само на мере које треба предузимати и на висину новчаних средстава које меродавни треба да допринесу ради интензивирања сточарства, него су и омогућивале да се ова средства најрационалније искористе. Оне су јасно говориле шта, на који начин, кога и у коликој мери треба помагати да би се постигао најбржи и највећи успех.

ПРИРЕЂИВАЊЕ ИЗЛОЖБИ И САЈМОВА ОД СТРАНЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КОМОРЕ

По Уредби о Пољопривредним коморама у задатке пољопривредних комора

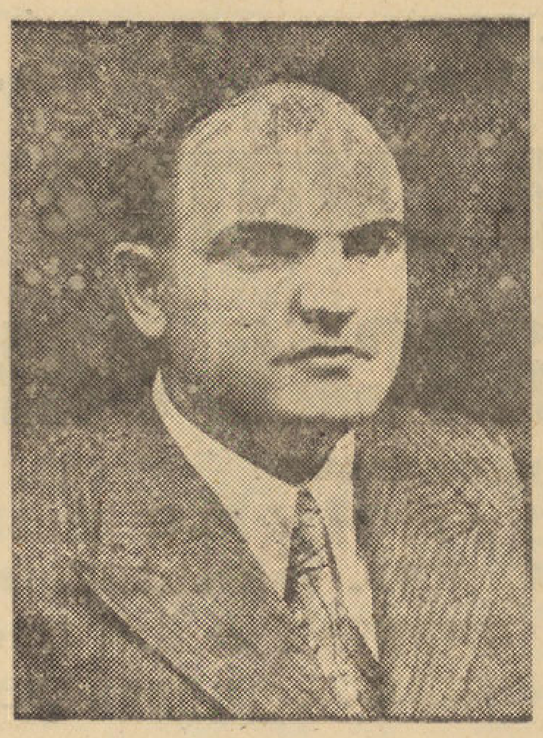

Инж. г. Борислав Костић, гл. секретар Пољопривредне коморе у Новом Саду

спада и организовање пољопривредних изложби. Мада изложбе могу приређивати и организације пољопривредника, као пољопривредна друштва, задруге, па и Министарство пољопривреде и Краљевска банска управа, ипак организација пољопривредних изложби, које немају локални карактер, спада у праву надлежност пољопривредних комора, јер су то приредбе за које су заинтересовани сви пољопривредници краја за који се приређују, те је потребна сарадња не само државних власти, него и свих пољопривредника. Пољопривредне коморе су у стању, да са најпотпунијим успехом изводе овај посао, пошто су оне у уској вези са свима пољопривредницима, јер су сви припадници Коморе, а у присној су сарадњи са свима пољопривредним организацијама. Из тих разлога, а увиђајући стање приређивања изложбе у Дунавској бановини, Пољопривредна комора у Новом Саду је још крајем 1938 године донела закључак да одмах преузме на себе приређивање пољопривредних изложби у Дунавској бановини, које имају бановински карактер. Ради регулисања начина приређивања изложби у коморском уреду израђен је Правилник о приређивању пољопривредних изложби и сајмова, које приређује Пољопривредна комора Дунавске бановине.

Тако је Комора преузела на себе и приређивање Младеновачке изложбе и то прошле године, те је V младеновачка изложба била прва, приређена од стране Коморе. И ове године Комора је организацију изложбе поверила Удружењу пољопривредника у Младеновцу, које је власник изложбеног терена и зграда, а које је оснивач и до сада било сталан приређивач ове изложбе, — под руководством директора комориног Завода за приређивање пољопривредних изложби.

Новосадска и младеновачка изложба су дакле, они важни чиниоци који ће служити стално за унапређење ове привредне гране уопште у нашој земљи.

Младеновачка сточарска изложба и сајам, као стална бановинска пољопривредна сточарска изложба, значајна је још и због тога што се приређује у нашем такорећи чистом сточарском крају, где ове изложбе у многоме служе унапређивању сточарства и пољопривреде.

Министарство пољопривреде даје потпоре сточарима чија је стока угинула од прострела или шуштавца

Министарство пољопривреде прописало је поступак у вези са тражењем потпора сточара чија је стока угинула од прострела или шуштавца. Догађало се да се оштећени сточари обраћају директно Министарству, чиме се ствара само излишна преписка. Упозорују се заинтересовани произвођачи стоке да су ветеринарски органи дужни да оштећене сточаре упуте на који начин и у којим случајевима могу добити помоћ од Министарства за своју угинулу стоку. Оштећени сточари треба да прописно таксиране молбе за додељивање помоћи достављају, преко својих општинских управа, првостепеним управним властима, које су дужне да овакве молбе сматрају као хитне. Министарство пољопривреде излазиће молиоцима у сусрет у свима оправданим случајевима, а у границама расположивих кредита.

Исти овакав поступак важи и за издавање помоћи одгајивачима стоке чија је стока угинула услед напада од голубачких мушица.

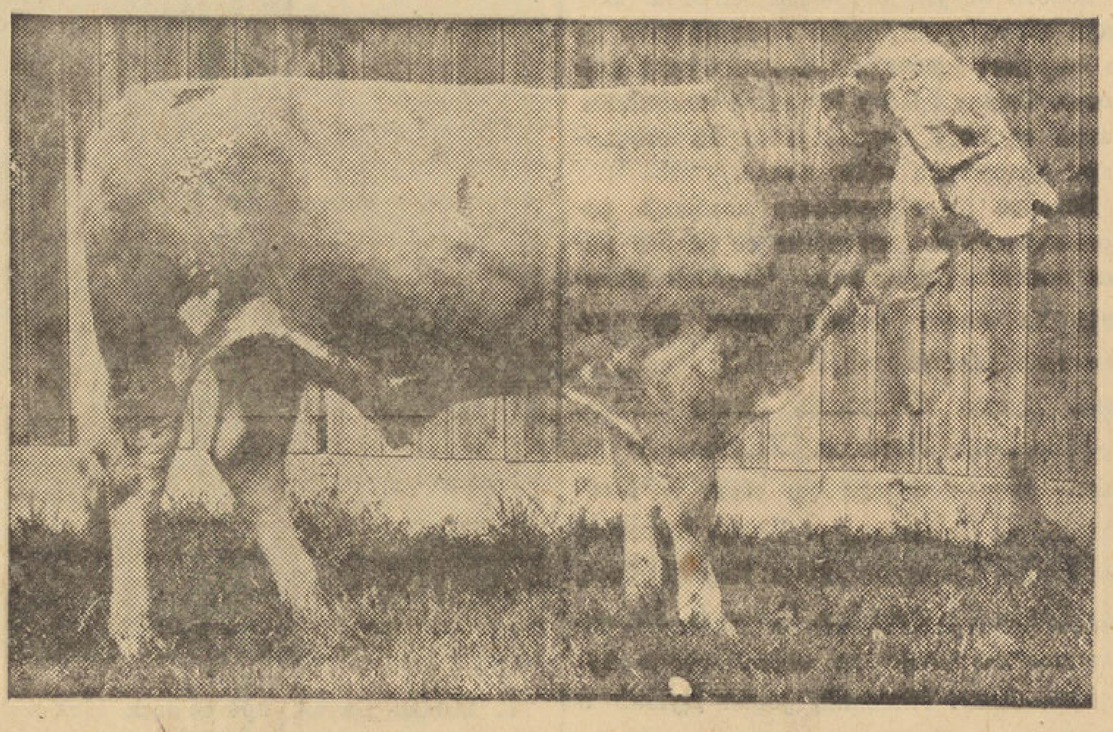

Бик, награђен првом наградом на прошлогодишњој изложби у Младеновцу

Историјат младеновачке изложбе

Јужни део Дунавске бановине са Подунављем, Поморављем, Стигом и Јасеницом предњачи са пољопривредном и сточарском производњом над осталим покрајинама предратне Србије. Ратарство, сточарство и виноградарство — скоро су једнако заступљени у овом крају, али сточарство као привредна грана ипак долази на прво место, јер допуњује остале привредне гране.

Квалитетно и квантитетно подизање сточарства у овом крају, одмах после рата па и касније, релативно је ишло споро, јер је била ратарска производња слаба, недовољна количина сточне квалитетне хране те слаб приплодни материјал, који је био основа за селекцију. Најбржи и најпогоднији пут ка побољшању и подизању сточарства била је пропаганда пољопривредних стручњака, у сарадњи са државним и самоуправним органима и задругарством, да се наведени фактори отклоне, што је донекле успешно и учињено.

Пољопривредне и сточарске изложбе и смотре појављују се као насушна потреба нашем пољопривреднику-сточару јер се једино на њима може видети какво је стање и какви су постигнути резултати. На основу њих може се извести поука како и шта треба даље радити и које мере у том правцу предузимати.

Године 1935, Удружење пољопривредника и пољопривредних организација у Младеновцу, у сарадњи са Удружењем пољопривредника као Савеза пољопривредних удружења Дунавске бановине из Новог Сада и угледних и вредних пољопривредника и пријатеља пољопривреде и задругарства, а уз помоћ државних и самоуправних органа — оснива сталну пољопривредну и сточарску изложбу у Младеновцу, давши јој карактер новосадске изложбе, али само за јужни део Дунавске бановине. Од 1935 године, стално сваке јесени, приређује се у Младеновцу пољопривредна и сточарска изложба, на којој су излагачи као и купци највећим делом из јужног дела Бановине.

Младеновачка општина, схвативши правилно важност ове значајне приредбе, уступила је земљиште на коме је изграђена изложба са свима потребним објектима: централном изложбеном зградом са два велика хангара и стајом за стоку, а Банска управа и Пољопривредна комора Дунавске бановине прошле године су отпочеле са изградњом неколико узорних објеката сеоског газдинства, типичних за тај крај, који ће тамошњим пољопривредницима служити као пример како треба поједине пољопривредне зграде подизати а да одговарају свима хигијенским условима и сврси којој су намењене.

Ове године је Пољопривредна комора Дунавске бановине, преузимајући улогу приређивача и организатора изложби у Дунавској бановини, поред новосадске преузела и младеновачку изложбу, чију је техничку изведбу уступила Удружењу пољопривредника и пољопривредних организација, које ове године приређује Шесту изложбу у Младеновцу.

Приплодни бик, награђен на Сточарској изложби у Новом Саду, 1939

Мангалице, награђене на једној ранијој изложби у Младеновцу

Излагачи и изложена приплодна стока на младеновачким изложбама

На првој изложби стоке у Младеновцу, одржаној 1935 године, као и на осталима, излагачи су искључиво сточарске задруге, односно задругари. Неорганизованих излагача нема, сем неколицине велепоседника из Војводине, који се појављују са већим штандом свиња манголица расе.

Г. Драгољуб Ж. Ивановић

Сточарске задруге, као једини излагачи, већином су из јужног дела Дунавске бановине — док их је из северног дела мање, а разлог је велика даљина и скупљи подвозни трошкови.

Закључак изложбених одбора новосадске и младеновачке изложбе (у споразуму са Министарством пољопривреде Банском управом Дунавске бановине, Пољопривредном комором и задружним савезима) да излагачи могу бити само организовани задругари-сточари допринео је много развоју сточарског задругарства а тиме је омогућен лакши и ефикаснији рад на селекцији стоке.

Сточарске задруге воде матичне и остале приплодне књиге, које контролишу савези код којих су учлањени и преко којих се врши селекција стоке сваке године. Матично приплодно књиговодство код сточарских задруга је основа на којој почива читав рад на планском подизању и унапређењу сточарства. Неке задруге имају организовану и контролу млечности која је једина подлога за млечност појединих грла и њиихових потомака.

По броју грла на младеновачким изложбама виидимо велико интересовање излагача, тако да је на првој изложби одржаној 1935 године било изложено:

коња	24	комада
говеда	445	„
свиња	351	„
оваца	111	„
живине	318	„

Како напред рекосмо, излагачи су највећим делом задругари, односно сточарске задруге.

На младеновачким изложбама редовно се појављуују као излагачи: Главна сточарска задруга — Београд, Савез сточарских задруга — Нови Сад, Земаљски савез сточарских задруга — Београд, Савез немачких одгајивачких задруга „Семектор“ — Нови Сад и Савез коњогојских и сточарских задруга — Сомбор.

Од горе наведених савеза, Главна сточарска задруга у Београду заступљена је са 90 од сто на овим изложбама, а разлог је тај што поменута Задруга има највећи број својих чланица у јужном делу Дунавске бановине.

Међу задругама које су редовно запажене како на новосадској изложби, тако и на младеновачкој, по бројности грла и њиховом квалитету, истичу се нарочито Сточарска задруга „Селтрес“ — Младеновац, Сточарска задруга Велика Плана, Земљорадничка сточарска задруга Лапово, Земљорадничка сточарска задруга Марковац, Земљорадничка сточарска задруга Голобок, а из северног дела Дунавске бановине младеновачку изложбу као излагачи редовно посећују Сточарске задруге из Пашићева, Бачког Доброг Поља, Торже и Гакова.

Што се тиче квалитета приплодног материјала који је досада излаган на младеновачким изложбама, може се рећи исто што и за онај на новосадским изложбама, јер су излагачи скоро исти и на једној и на другој изложби.

Углавном, и на новосадској и на младеновачкој изложби највише су заступљена говеда и свиње, док се коњи редовно не излажу. Од говеда са 95 од сто заступљена је сименталска раса а од свиња са 70 од сто Манголица раса. Од оваца на овим изложбама на више је Цигаје са нешто Сјеничке и Мерино расе.

Перната живина је такође редовно заступана на младеновачким изложбама чији су главни излагачи махом аматери и неколико живинарских селекциских задруга.

Поред изложбе стоке на младеновачкој изложби се редовно излаже вино и воће те воћарски производи, на којима учествује неколико виноградарских и воћарских задруга те пољопривредници као појединци са територије јужног дела Бановине.

Драгољуб Ж. Ивановић

Г. Павле Поповић-Пеција, директор Завода за приређивање изложби

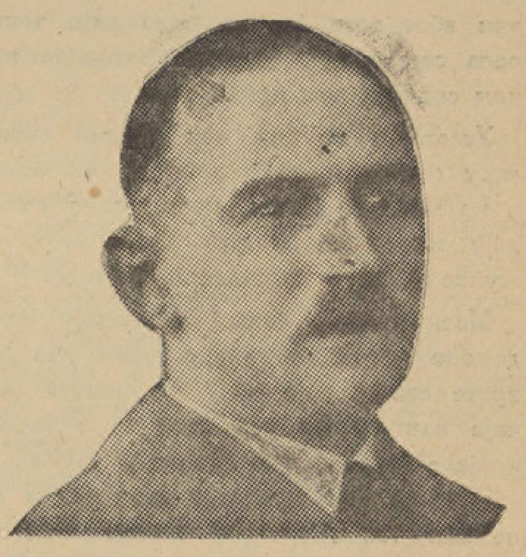

Г. Павле Поповић-Пеција, директор Завода за приређивање изложби Пољопривредне коморе

Директор Завода за приређивање изложби Пољопривредне коморе Дунавске бановине г. Павле Поповић-Пеција, који је са осталим члановима Приређивачког одбора и Удружењем пољопривредника у Младеновцу ,на чијем се челу налази г. Јанко Бацак, организовао и Шесту међународну пољопривредну сточарску изложбу и сајам у Младеновцу, несумњиво је наш најзаслужнији организатор пољопривредних изложби. Он је до сада организовао десет пољопривредних и сточарских изложби и сајмова у Новом Саду, а сада руководи припремама и за велику пољопривредну изложбу која ће се ускоро одржати у Нишу. Одличан организатор и пољопривредни стручњак, г. Павле Поповић-Пеција има, несумњиво, много заслуга и за успех Младеновачке изложбе, који је, с обзиром на ванредан квалитет изложених приплодних сточних грла, како рогате стоке тако исто и свиња и оваца, унапред обезбеђен.

Објекти угледног газдинства — новост младеновачке изложбе

На прошлогодишњој изложби у Младеновцу — посетиоци су имали прилике да виде, поред изложбе приплодне стоке, воћа и вина, и неколико озиданих и уређених пољопривредних зграда, типичних за тај крај, које одговарају свима хигијенским условима и сврси којој су намењене.

Управа младеновачке изложбе, у сарадњи са Банском управом и Пољопривредном комором Дунавске бановине, поред смотре приплодне стоке и осталих пољопривредних производа, дала је овој изложби још нешто више: омогућила је посетиоцима — малим поседницима овог краја да се, поред осталога, упознају са градњом и унутарњим уређајем најглавнијих објеката који су заступљени на сваком газдинству.

На једном делу изложбеног терена издвојено је угледно газдинство. На њему је до сада подигнуто: стаја за говеда и коње, и поред ње ђубриште са осочаром и нужник, свињац са испустом, кош за кукуруз и испод њега лежај за товне свиње са испустом, и кокошарник за 50 кокошака са ограђеним испустом. Поред већ постојећих објеката, у току ове и идуће године, а по утврђеном плану, подићи ће се још: сеоска кућа за домаћина, овчарник, хамбар, шупа за кола и машине и бунар, а уз ове објекте ће доћи повртњак и угледни воћњак.

На сваком појединим објекту даје се могућност заинтересованим посетиоцима да се упознају са распоредом одаја, њиховом изградњом, израдом прозора, вентилатора, врата, јасала, стајалишта за стоку и осталим.

Упознавајући се са овим објектима наши земљорадници и сточари увидеће у чему су чинили грешке код подизања објеката на својим газдинствима. Стаја за говеда и коње, у којој је изграђено стајалиште за две краве, два вола, два коња, два јунета и два телета, пружа прилику нашим пољопривредницима да виде тај међусобни распоред уређаја, где је постављено све на своме месту, као и прилаз стаји. У истој стаји је уграђена и сило јама са одељењем за припремање сточне хране. Стаја је светла, сунчана, а вентилатори омогућавају непрестано струјање чистог ваздуха, тако да је у њој преко лета угодна хладовина, а преко зиме пријатна топлота. Изградња јасала је интересантна, те ће се наши сточари са тиме детаљно упознати и по истом плану ће на својим објектима учинити могуће преправке.

Свињац за две приплодне крмаче — објекат који није ни скуп ни много компликован — омогућиће да наши сточари сличан одмах подигну на своме газдинству.

Објекти угледног газдинства на младеновачкој изложби пружају изванредну прилику нашим земљорадницима — Шумадинцима да се на лицу места увере и осведоче [illegible] што наши стручњаци књигом и [illegible] препоручу.

Ж. И.

Свињарство у сточарској привреди

Свиња је једна од најраспрострањенијих домаћих животиња, која се, као свашто-јед, врло лако храни, тако да су и нај-јед, врло лако храни, тако да су и најсиромашније породице у стању да је однене за трговину, а оно за своје потребе. С обзиром на оваква њена својства није онда чудо што је свиња распрострањена свуда у свету, па и код нас.

Однос између броја становника и броја свиња у свету показује да једно грло долази на десет становника, што чини 10 од сто. У Југославији, међутим, број свиња у односу према броју становника показује, чак, размер од једног грла према пет становника, што значи да наша држава спада међу земље у којима се ова корисна животиња гаји у врло великој мери. Ако детаљније проучимо распоред броја свиња у унутрашњости земље видећемо да на првом месту стоји наша, Дунавска бановина, која са својих 900.000 грла држи скоро једну трећину од целокупног броја.

Да је свињарство у нашој земљи толико развијено то долази отуда што се код нас производи много кукуруза, па иако се свинче може хранити најразноврснијом храном, оно се, ипак, код нас поглавито храни кукурузом. Од овога истина, има изузетака, јер се, на пример, у Дравској бановини, која има врло мало кукуруза, а која и поред тога, спада међу прве по броју грла, исхрана свиња врши на сасвим други начин због тога јер се тамо гаји таква раса свиња која најбоље одговара њеним специјалним приликама.

Углавном се код нас типови свиња могу поделити на две врсте: на масне и на меснате свиње, према томе да ли дају много масти или добро месо за шунке и друге меснате производе.

Масном типу свиња припадају наше домаће свиње мангалице, осим још две врсте свиња које нису од општег значаја али су од важности за поједине крајеве (туропољско свинче и багун).

Што се тиче меснатог типа свиња ми немамо такво домаће свинче које би било од већег привредног значаја. Стога најважније место у групи меснатих свиња у нашој земљи заузимају стране, енглеске расе, бергширска и јоркширска, поред још неких немачких раса.

Два основна типа свиња, масне и меснате, шире се по целој нашој земљи, али су ипак наше масне свиње, мангалице, много распрострањеније него меснате. Од несумњивог је утицаја на то чињеница да оне готово увек наилазе на добру прођу на страним тржиштима иако су у појединим периодима биле помало потискиване од меснатих свиња.

На распрострањеност појединог типа свиња утичу многе чињенице. Од важности су, пре свега, одлике појединих раса, њихова плодност, отпорност, рановрелост, а затим, једну од важних чињеница претставља исхрана.

Према свим овим чињеницама код нас је, тако рећи, извршено рејонизирање појединих раса тако да се меснате свиње гаје у Дравској, Савској и једном делу Дунавске бановине, где је више развијена млекарска производња (због отпадака којима се меснате свиње хране), док се масне свиње гаје у осталим деловима земље, где се њихова исхрана врши кукурузом. Изузетак чине околине градова где је велика потражња прасади; тамо се више гаје меснате свиње, које су познате по свом бржем плођењу.

О значају свињарства у нашој сточарској привреди не може се говорити а да се не истакне да је извоз свиња, на пример, у 1938 години износио око 600 милиона динара. Осим овог што се извезе у земљи се закоље, које у јавним кланицама, које приватно, око 1,5 милион дебелих свиња и преко два милиона мршавих свиња и прасади годишње, што претставља вредност око једну и по милијарду динара. Ако саберемо са овом цифром и вредност извоза онда укупни приход од свињарства износи око две милијарде динара што чини једну шестину од свих прихода по целој сточарској грани наше земље.

Због оволиког значаја свињарства за сточарску привреду потребно је да му се поклони што већа пажња. Треба и даље остати код узгоја масне свиње мангалице, поглавито у крајевима на подручју Дунавске бановине и осталим крајевима који имају добар принос кукуруза. Узгој меснатих свиња треба тамо форсирати где има услова за то, а поједине домаће расе које су од мањег значаја треба или поправљати или их постепено замењивати рентабилнијим типовима свиња.

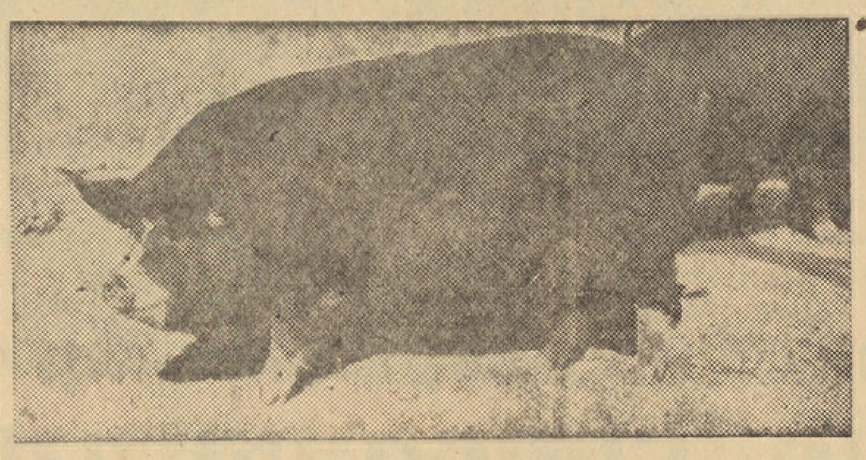

Свиња, беркширске расе, награђена првом наградом на овогодишњој пролећној сточарској изложби у Новом Саду

Нарочиту пажњу треба посвећивати добром распоређивању приплодног материјала, чему ће, несумњиво, много допринети сточарске изложбе, па и ова у Младеновцу, где се одгајивачке задруге или сами одгајивачи могу снабдети добрим приплодним грлима.

Др. вет. С. С.

У Дунавској бановини на 100 ха оранице живи од пољопривреде 87 становника

Познато је да је пољопривреда главна привредна грана како у нашој држави, тако и у Дунавској бановини. Из ње се директно издржава 76,6 од сто целокупног становништва у држави, а у Дунавској бановини 74,70 од сто. Међутим, сразмерно броју лица која живе директно од пољопривреде имамо мало обрадиве земље. Тако у држави на 100 ха пољопривредне површине живе од пољопривреде 82 становника, а у Дунавској бановини 70. У држави на 100 ха оранице живи од пољопривреде 157 становника, а у Дунавској бановини 87. Међутим, на 100 ха оранице долази у Румунији 100, у Бугарској 120, у Данској 39 становника.

Сточни сајмови у Дунавској бановини у другој половини септембра

У другој половини септембра ове године одржаће се у следећим местима Дунавске бановине сточни сајмови:

17, 18 и 19 септембра у Четережу;
18 и 19 септембра у Белој Цркви·
19 септембра у Ср. Митровици и Барајеву;
20 септембра у Конаку и Србобрану;
21 септембра у вароши Топола (Срез опленачки), Сурчину, Александрову, Горњем Ковиљу и Лапову;
21, 22 и 23 септембра у Смедереву, Жабарима и Топоници;
22 септембра у Падеју, Оџацима, Чантавиру и Баточини;
23 септембра у Новом Сивцу;
24 септембра у Бездану и Бранићеву;
27 септембра у Инђији, Љигу (Срез качерски), Рачи, Секићу, Добрици, Гроцкој и Смедеревској Паланци;
27, 28 и 29 септембра у Крагујевцу и Смољинцу;
28 септембра у Иланџи и Куманима;
29 септембра у Жабљу, Чоки, Поповцу, Бегеј Св. Ђурђу;
30 септембра у Руском Крстуру и Молу.

ДОБАР ПРИНОС КРОМПИРА У ХЕРЦЕГОВИНИ

Овогодишњи принос кромпира у Херцеговини, захваљујући честим кишама, дао је одличне резултате. У неким крајевима кромпир је родио рекордно, нарочито у требињском срезу и у суседним срезовима источне Херцеговине, где већ низ година није дао тако обилан род. Рачуна се да ће у самом требињском срезу овогодишњи род кромпира премашити 350 вагона. На тржиштима већ се опажају последице обилног рода јер су цене кромпиру нагло пале те се продаје по 1,5 динара по кг., бели, а за 2 динара по кг. црвени кромпир

ЈЕСЕЊИ САЈМОВИ ПРИПЛОДНИХ БИКОВА У БАНОВИНИ ХРВАТСКОЈ

Током септембра и октобра одржаће се на подручју Бановине Хрватске 27 сајмова приплодних бикова, које организује Банска власт у Загребу. Према досадашњим пријавама на сајмове ће бити дотерано укупно 744 грла приплодних бикова од кога броја 608 отпада на бикове сименталске расе. На овим сајмовима поједине сточарске задруге и општине набавиће потребни приплодни материјал.

4,224.596 грла стоке било је у нашој земљи крајем прошле године

Према последњим статистичким подацима Министарства пољопривреде крајем 1939 године бројно стање говеда у Југославији износило је 4,224. 596 грла, док је то стање у 1938 години било 4,267.339 грла, а десет година раније, 1929 године, 3,728.038 грла. Број свиња крајем прошле године износио је 3,503.564 комада према 3,450.884 у 1938 и 2,674.800 комада у 1929 години. Број оваца крајем прошле године износио је 10,153.831 према 10,137.357 у 1938 и 7,735.957 комада у 1929 години.

Извоз стоке, меса, масти и меснатих производа из наше земље у прошлој години достигао је вредност од 1 милијарде и 48.4 милиона динара. Вредност прошлогодишњег извоза била је за 247.2 милиона динара већа од вредности извоза из претходне, 1938 године.

—ooo—

Преговори на Ријеци о извозу наше стоке у Италију

Ових дана Дирекција за спољну трговину преко свога директора г. др. Бићанића водила је преговоре са надлежним италијанским установама по питању лиферовања наше стоке на италијанска тржишта. Преговори су вођени на Ријеци.

На овим преговорима постигнут је споразум по питању цена за извоз наше рогате стоке у Италију. Цене су доста повољне. Исто тако постигнут је и споразум о извозу 10.000 дебелих свиња у Италију, који треба да отпочне од 1 октобра о. г. Међутим, цене које смо добили од Италијана нису повољне, односно не покривају куповну цену и остале трошкове за свиње на нашим тржиштима. И поред тога, извоз свиња вршиће се под овим условима, а Дирекција за спољну трговину покриваће губитке извозника код овог посла. Како ДАН сазнаје, на овој конференцији вођени су преговори о могућности лиферовања Италији 30.000 јагњаца.

—o—

Извоз сточарских производа из југоисточне Европе

Бечки институт за привредна истраживања објављује сада неке појединости о извозу сточарских производа из југоисточне Европе, нарочито у прошлој години.

Сточарство овог дела Европе, јавља институт, од 1933 стално се је развијало и то више што је веће било интересовање Немачке за трговину са југоистоком Европе. Већ данас у неким земљама овог дела Европе извоз сточарских производа је већи од извоза житарица. Нарочито је тај извоз велик у Мађарској и Југославији. У постоцима укупног извоза, 1939 год. изнео је овај извоз у Мађарској 31,2 од сто, у Југославији 29,4 од сто, у Турској 18,6 од сто, у Бугарској 15,7 од сто, у Румунији 11,7 од сто, у Грчкој 3,9 од сто.

—ooo—

УНИШТАВАЊЕ ПАЦОВА ОТРОВОМ „ФОСФИН"

Банска управа је обавестила расписом подручне власти да се, у циљу тамањења пацова и мишева на терет јавних благајни може набављати само отров „Фосфин", производ Државног завода за Ветсерум у Земуну. Министарство пољопривреде утврдило је продајну цену за овај отров на 10 динара по једној туби, односно у случају набавки у већим количинама, преко десет туба, на 8.50 динара по туби